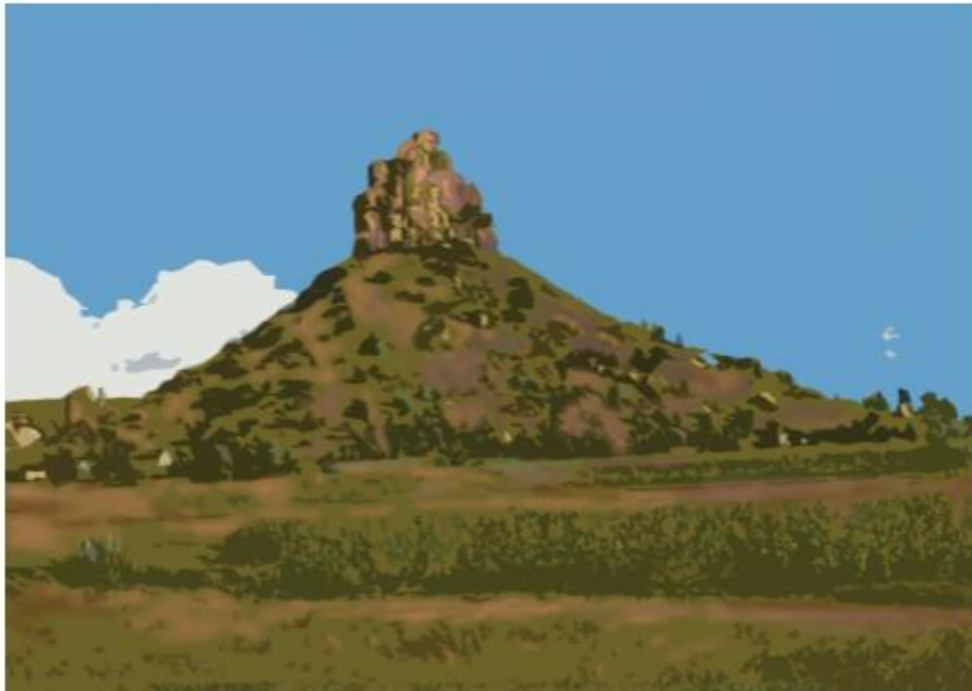

SESOTHO SYLLABUS

GRADE 9 2020

LENANEO THUTO LA SESOTHO

SEHLOPHA SA 9

Selelekela

Puo ke sesebelisoa se fetisang molaetsa ebile e jere bochaba le litloaelo tsa sechaba ka seng. E sebelisoa ke ba batlang tsle kutloisiso ea litaba tse ba potileng. Seo motho a se buang se paka seo a se nahanang. Tsena tsohle, motho o li hlahisa bathong ka puo. Mokhoa oo motho a sebelisang puo ka 'ona o beha pepeneneng tsela eo motho ea joalo a inahanang ka eona. E leng hore puo e bohlokoa ho bopa motho kelellong le bothong, le ho fetisetsa boinahano ba motho ho e mong. Puo ke eona feela e ka sebelisoang ho fetisa molaetsa o hlakileng, etsoe leha motho a shebile setšoantšo, hore a se utloisise, o sebelisa puo ka ho botsa lipotso tse kang, “e be moo ho boleloa'ng?” kapa “e leng hore batho ba itšoara tjee?”

Sepheo sa ho ruta Sesotho

Lenaneo-thuto lena le reretsoe ho holisa morutuo oa Mosotho puong, bothong le kelellong. Le reretsoe, hape, ho mo etsa motho ea ratang Sesotho hobane a bona tšebeliso ea sona bophelong ba hae ba letsatsi le letsatsi. Ke ka lenaneo-thuto lena morutuo a tlang ho hlokomela tse mo potileng, tse ka mo phelisang le tse ka mo hlahlellang ka mekhoha e amohelehang ea bophelo le phelisano.

Lethathamo la tse rutoang

Sepheo: qetellong ea sehlopha sa borobong, barutuo ba be ba ka:

Ho mamela le ho bala

1. sebelisa mekhoe e fapaneng ho ithusa ho utloisisa se buuoang.
2. manolla papatso le tšusumetso ea eona bophelong.
3. bala ka mantsoe a phahameng ka sepheo sa ho iphumanela litaba le ho bitsa mantsoe hantle. TG
4. bala liballoa-kutloisiso tse fapaneng tsa bolelele ba mantsoe a 700 - 800 ka sepheo sa ho ngola kakaretso. TG
5. fuputsa taba lingoloeng kapa bathong le ho e tlaleha ka nepo.

Ho bua le ho ngola

6. bua hakhutšoanyane ka taba eo ba sa ithophelang eona ka metsotso e meraro. TG
7. ntša liphoso tsa mopeleto le matšoao.
8. ngola moqoqo-tšeka-tšeko ka bolelele ba leqephe le halofo.
9. ngola moqoqo-tlhalosi ka bolelele ba leqephe le halofo.
10. ngola moqoqo oa pale ba ipapisitse le sehloho kapa litšoantšo ka bolelele ba leqephe le halofo.
11. ngola lengolo le tataisitsoeng la setsoalle le la tšebetso. TG
12. ngola athikele ka litaba tse fapaneng tse amang bophelo ba sechaba. TG
13. fetolela taba ho tloha Senyesemaneng ho ea Sesothong.

Bophelo le Phelisano

14. manolla litloaelo le mekhoe e fapaneng ea ho etsa lintho.
15. hlalohanya mekhoe e amohelehang le e sa amohelehang bophelong.
16. lokolisa mekhoe e amohelehang ea ho theha setsoalle sa mefuta e fapaneng. TG
17. bontša tlhomphe le lerato liketsong le lipuong. TG
18. lokolisa liketsahalo tsa lenyalo la Sesotho
19. hlalosa kemaro le tlhokomelo ea moimana le ngoana.

Lingoloa

20. bala buka ea pale ka kutloisiso ba bile ba ntša lintlha tsa bohlokoa.
21. bala buka ea tšoantšiso ka kutloisiso ba bile ba ntša lintlha tsa bohlokoa.
22. manolla lithothokiso ka nepo.

Sebopeho sa puo

23. hlalohanya mefuta ea leikemisa le mesebetsi ea lona.
24. sebelisa seboleli ka nepo lipolelong.
25. hlalohanya mefuta ea leeketsi ka nepo
26. sebelisa sephafi ka nepo lipolelong
27. sebelisa sehokelo ka nepo lipolelong ho hlakisa meeelo e fapaneng

TELEKO

Qhaqhollo ea tse rutoang

Ho mamela le ho bala

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tab a, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
1. sebelisa mekhoe a fapaneng ho ithusa ho utloisisa se buuoang.	<p>Moko-tab a Ho mamela: -litaba Malebaleba a ho mamela: -ho nka linoutsu -ho botsa -ho sheba sebui mahlong -ho "bala" liketso tsa sebui</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba, qolla lintlha tsa bohlokoa</p> <p>Makhabane Kelo-hloko Ho ba seli</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tichere le barutuo a buisane ka malebaleba a ka sebelisoang ho utloisisa se mametsoeng. Tichere e balle kapa e phetele barutuo a taba, bonyane makhetlo a mabeli, barutuo a iketsetse linoutsu ka lintlha tsa bohlokoa ba be ba botse lipotso tse batlang tlhakisetsa. Barutuo a buisane ka hore na liketso tsa tichere li ba thusitse joang ho utloisisa moelelo oa seo ba neng ba se mametse. Kamora' ho mamela, barutuo a ngole maikutlo a bona a lumellanang kapa a hananang le seo ba se mametseng. Tichere e mamelise barutuo a khatiso, ba ngole linoutsu ba be ba arabe lipotso tseo e li hlophisitseng. Barutuo a ngolle batho ba boikhetlo ba bona lengolo ka litaba tseo ba li utloileng, ba itsoaee liphoso tsa mopeleto le matsoao. 	<p>mamela le ho iketsetsa linoutsu ka lintlha tsa bohlokoa ka nako.</p> <p>botsa lipotso tse bontsang hore o mametse.</p> <p>bala liketso tsa sebui ka sepheo sa ho itlhakisetsa moelelo oa seo a se mametseng.</p> <p>sebelisa puo e nepahetseng ho lumellana kapa ho hanana le seo a se mametseng ka mokhoa o kholisang.</p> <p>mamela khatiso, ho nka linoutsu le ho araba lipotso.</p> <p>qolla lintlha tsa bohlokoa tseo a ka ngolang lengolo ka tsona a ipapisitse le seo a neng a se mametse.</p>	<p>Lingoloa</p> <p>Limakasine</p> <p>Likoranta</p> <p>Khatiso</p>

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>2. manolla papatso le tšusumetso ea eona bophelong.</p>	<p>Moko-tabane Papatso -mongolo oa papatso -'mala oa papatso -puo ea papatso Lepetjo la khoebo Tšusumetso ea papatso tšebeliso ea chelete Tšusumetso ea papatso bophelong</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba, manolla</p> <p>Makhabane Kelo-hloko</p>	<p>Barutuo ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> buisane ka lipapatso tse ka susumetsang bacha ho etsa lintho tse sa amoheleheng, ba be ba hlahlisisise se hlileng se khahlang. lokolise maikutlo a bona ka puo, litšoantšo, mongolo le 'mala tse sebelisoeng papatso eo ba e bonang/utloang. hlahlobe melemo le mathata ao e ka bang a patiloeng ke papatso le hore na se bapatoang se lebeletsoe ho sebelisoa ke batho ba lilemo li kae. buisane ka linako tsa selemo tse nang le lipapatso tse ka lahlisang motho taolo ea tšebeliso ea chelete, ba be ba eletsane ka mahlale a ho hlola bothata boo. hlahlobe lepetjo la khoebo hore na le na le tšusumetso efe ho momameli/ 'mali. ngole papatso ea boiqapelo ba sebelisa mantsoe le mongolo o hohelang, ba e balle sehlopha ba be ba hlahlobe lipapatso tsa ba bang. 	<p>lokolisa lipapatso tse mo susumeletsang ho etsa lintho ka lebaka la puo, mongolo, mebala esita le litšoantšo tse sebelisoeng</p> <p>lokolisa melemo le mathata a patiloeng ke lipapatso le ho hlalohanya batho ba ka sebelisoeng se bapatoang.</p> <p>amahanya lipapatso le linako tsa selemo le taolo ea chelete esita le ho fana ka tseo a ka li etsang ho qoba ho lihloa ke lipapatso</p> <p>hlalosa hore na mapetjo a likhoebo a na le tšusumetso efe ho bona.</p> <p>iqapela papatso a sebelisa mongolo, mebala le puo e hohelang.</p>	<p>Limakasine</p> <p>Likoranta</p> <p>Se-ee-le-moea</p> <p>Thelefishine</p>

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tab a, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
<p>3. bala ka mantsoe a phahameng ba ela hloko matšoao le ho bitsa mantsoe ka nepo.</p>	<p>Moko-tab a Ho bala ka lentsoe le phahameng Ho iphumanela litaba Ho bala ka nako e behiloeng Ho bitsa mantsoe ka nepo Ho itokisetsa liphoso Ho ela hloko matšoao</p> <p>Litsebo-ketso Ho: bala, mamela, itokisetsa liphoso, araba</p> <p>Makhabane Boitšepo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka bomong barutuo a ba bale, ka tatellano ea ho lula kapa ba tlobokoa, ba hlakisa boemo ba litaba (<i>ho halefiloe, ho maketsoe, ho joetsoa, ho phoqa kapa ho botsoa</i>). Ba emise moo ho hlokalang ho botsoe lipotso, ho hlalose kapa ho leptjoe se t' o etsahala. • Tichere e fe barutuo a seballoa-kutloisiso ba ballane ka bobeli ba be ba arabe lipotso, likarabo li buisanoe ke sehlopha. • Ka bomong, barutuo a ba ipehele nako ea ho bala karoloana e itseng. Ba bale seo hangata ba ntse ba ngola nako eo ba e nkileng ho bala ka makhetlo ao. • Tichere e fe barutuo a seratsoana sa mantsoe a 560 ba se bale ka metsotso e meraro ba ela hloko matšoao, pitso ea mantsoe le ho intša liphoso. • Barutuo a ba arabe lipotso ba sa sheba seballoa-kutloisiso. 	<p>bala a hlakisa maemo a taba (<i>ho halefiloe, ho maketsoe, ho joetsoa kapa ho botsoa</i>).</p> <p>lepa se tlo etsahala kamora' ho mamela karolo e itseng ea litaba.</p> <p>bala ka kutloisiso, ho araba lipotso ka nepo le ho sebetsa 'moho le ba bang.</p> <p>fokotsa nako eo a balang ka eona ha a ntse a pheta ntho eo hangata.</p> <p>bala ka nako eo a e filoen g, ela hloko matšoao, pitso ea mantsoe le ho intša liphoso.</p> <p>araba lipotso a sa sheba seballoa-kutloisiso.</p>	<p>Lingoloa</p> <p>Likoranta</p> <p>Limakasine</p>

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>4. bala liballoa-kutloisiso tse fapaneng tsa bolelele ba mantsoe a 700 - 800 ka sepheo sa ho ngola kakaretso</p>	<p>Moko-tabane Seballoa-kutloisiso Linyenyeletso Ho qolla lintlha tsa bohlokoa Kakaretso ka mantsoe a 160 Maoa a ho ngola kakaretso: -tšebeliso ea mantsoe a morutuo -tšebeliso ea sehokelo -ho lohella lintlha 'moho</p> <p>Litsebo-ketso Ho bala Ho qolla lintlha tsa bohlokoa Ho hloaea Ho akaretso</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tichere le barutuo ba buisane ka bohlokoa ba linyenyeletso (litšupane, sehokelo) seballoa-kutloisisong. Barutuo ba bale seballoa-kutloisiso, ba qolle linyenyeletso 'me ba bolele hore na li ba thusa joang kutloisisong ea seo ba se balang. bale seballoa-kutloisiso ho fumana thuto le ho qolla lintlha tsa bohlokoa tse leshome le metso e mehlano (15). etse lipatlisano tse tlatsetsang litaba tseo ba li balileng, ba tlahe liphuputso tsa bona, ba li bapise le litaba tse hlahang seballoa-kutloisisong. Tichere le barutuo ba buisane ka maoa a ho ngola kakaretso 'me ba ngole kakaretso ba sebelisa mekhoha eo. ngole kakaretso ea litaba ka mantsoe a 160, ba sebelisa lintlha tseo ba li qolotseng le maoa a ho ngola kakaretso. 	<p>lokolisa bohlokoa ba linyenyeletso seballoa-kutloisisong.</p> <p>qolla le ho bolela mosebetsi oa linyenyeletso moo a balileng.</p> <p>qolla lintlha tsa bohlokoa seballoa-kutloisisong le ho bolela thuto eo a e fumaneng.</p> <p>fuputsa le ho tlaheha lintlha tse tlatsetsang tseo a li balileng a bontša mohloli oa litaba tseo a li tlaehang.</p> <p>sebelise maoa a fapaneng a ho ngola kakaretso ka mantsoe a 160 a ela hloko mopeleto le matšoao.</p>	<p>Lingoloa Limakasine Likoranta</p>

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>5. fuputsa taba lingoloeng kapa bathong le ho e tlaleha ka nepo.</p>	<p>Moko-tabane Phuputso Qotso</p> <p>Taba e fuputsoang Mekhoa e fapaneng ea ho boloka chelete ka boikopanyo</p> <p>Mokhoa oa ho tlaleha: Sengoli, selemo sa phatlalatso, lebitso la buka, mophatlalatsi</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, qolla lintlha tsa bohlokoa, bontša mohloli oa litaba, pheta taba ka mantsoe a hae</p> <p>Makhabane Kelo-hloko Botšephehi Tlhompho</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tichere le barutuo ba buisane ka bohlokoa ba lebitso la buka, selemo sa phatlalatso, lethathamo la tse kahare, sebaka sa phatlalatso le mophatlalatsi. Tichere le barutuo ba buisane ka mekhoha ea ho tlaleha litaba le mehloli ea tsona. <p>Barutuo ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> sebelise libuka, maselinyane, likoranta kapa batho ba litsebo ho fuputsa mekhoha e fapaneng ea ho boloka chelete ka boikopanyo. bapise, 'moho le tichere, litlhaloso tse tsoang mehloling e fapaneng 'me ba lumellane ka e hlalose taba eo ho buuoang ka eona ka ho nepahala. ngole litlaleho tsa liphuputso ka mekhoha e fapaneng e kenyeletsang mantsoe, lipalo, likerafa le litšoantšo. ngole litaba tsa sengoli/motho ka mantsoe a bona le ka mantsoe a sengoli/motho eo ba sebelisa matšoao a qotso. ngole liqeto tsa bona ba ipapisitse le tseo ba li fumaneng liphuputso tsa bona. ngola lethathamo la libuka tseo ba li balileng ka nepo. 	<p>iphumanela libuka/ batho ba ka mo thusang a ipapisitse le lebitso la eona le lethathamo la tse kahare.</p> <p>hlalohanya buka ka sengoli, selemo sa phatlalatso, lebitso la buka, sebaka sa phatlalatso le mophatlalatsi.</p> <p>batlisisa litaba bathong le lingoloeng a ipapisitse le sehlooho seo a se filoeng.</p> <p>ngola litlaleho tsa liphuputso ka mekhoha e fapaneng e kenyeletsang mantsoe, lipalo, likerafa le litšoantšo.</p> <p>ngola litaba tsa sengoli ka mantsoe a hae le ka mantsoe a sengoli a sebelisa matšoao a qotso.</p> <p>etsa qeto ea ho nepahetseng a ipapisitse le lingoloa tse fapaneng.</p>	<p>Libuka</p> <p>Likoranta</p> <p>Maselinyana</p> <p>Batho ba litsebo</p>

Ho bua le ho ngola

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tab a, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
6. bua hakhutšoanyane ka taba eo ba sa itokisetsang eona ka metsotso e meraro.	<p>Moko-tab a Moqoqo oa tsome: -ho ba lekoteng -tatellano ea lintlha</p> <p>Litsebo-ketso Ho: inahana ka potlako, inahana ka botebo, mamela ka hloko, ngola, lokolisa, botsa, araba, qolla lintlha tsa bohlokoa</p> <p>Makhabane Bokheleke Boitšepo</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tichere e fe barutuo a maemo a fapaneng a litaba a ngotsoeng lipampiring tse mennoeng. Morutuo a ka mong a nke pampiri ka lotho a bue ka taba e ngotsoeng moo. Tichere e fe barutuo a lipampiri tse mennoeng tse ngotsoeng maele /maelana a fapaneng, barutuo a ba etse pale e khutšoanyane e qetellang ka maele/maelana ao ba a nkileng. Tichere e fe barutuo a lipampiri tse ngotsoeng mantsoe/lipoleloana tse fapaneng, morutuo a ka mong a etse pale e khutšoanyane a sebelisa lentsoe/poleloana eo a e tšoereng ho qala polelo ea pele. Ka nako e fanoeng morutuo a ka mong a etse puo ka taba ea boikhethelo ba hae a hlakisa tse latelang; <i>taba, lebaka le mohlala oa taba eo.</i> 	<p>bua ka maemo a fapaneng a litaba a ngotsoeng pampiring.</p> <p>sebelisa maele le maelana ka nepo qetellong ea pale ea boiqapelo ka nako e fanoeng.</p> <p>qapa seratsoana/ pale a sebelisa lentsoe kapa poleloana eo a e filoeng ho se qala.</p> <p>etsa puo a hlakisa taba, a fana ka lebaka a bile a fana ka mohlala oa taba eo.</p>	

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tab a, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
7. ntša liphoso tsa mopeleto le matšoa o lingoloeng.	<p>Moko-tab a Mopeleto Matšoa o a mongolo</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tichere le barutuo a buisane ka lintho tse shejoang ha ho ntšuo a liphoso lingoloeng. 	<p>ntša liphoso tsa mongolo tse kenyeletsang ho arola/</p>	<p>Libuka Likoranta</p>

	<p>Ho kopanya le ho arola mantsoe Matšoao a tokiso Popeho ea puo: -tšebeliso e hlakileng ea litumela</p> <p>Litsebo-ketso Ho ngola ka nepo</p> <p>Makhabane Kelo-hloko</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba buisane ka matšoao a sebelisoang ho bontša moo liphoso li leng teng lingoloeng. • Tichere e fe barutuo seratsoana se nang le liphoso tsa mofuta o le mong ka nako, e ka ba mopeleto, matšoao, ho arohana kapa ho kopana ha mantsoe. Ba se lokise ba sebelisa matšoao a tokiso. • Tichere e lobokanye lithaku tsa mantsoe, barutuo ba li sebelise ho bopa mantsoe ka nepo. Ea nepileng haholo ke ea sebelisitseng lithaku tsohle, leha eba a bopile lentsoe le fapanang le la tichere. • Barutuo ba hlahlobe lingoloa ba li ntše liphoso. • Tichere e fe barutuo liratswana tse peli tse ngotseng taba e le 'ngoe ka mekhoha e fapaneng, ba bolele hore na se ngolehileng hantle ke sefe, hobane'ng. 	<p>kopanya mantsoe, tšebeliso ea puo, mopeleto le matšoao.</p> <p>bopa mantsoe a sebelisa lithaku tse fanoeng, a ela hloko mopeleto.</p> <p>ntša liphoso lingoloeng a sebelisa matšoao ao a ithutileng 'ona.</p>	<p>Limakasine</p> <p>“Teacher’s Guide”</p>
--	--	---	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
8. ngola moqoqo-tšeka-tšeko ka bolelele ba leqephe le halofo.	Moko-tabana Moqoqo-tšeka-tšeko Mopeleto Matšoao (feeloane, feelo, tlamo/ molana, khutloana, mabofe)	<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba buisane ka mosebetsi oa letšoao ka leng 'me barutuo ba a sebelise ka nepo lipolelong le meqoqong. • Tichere le barutuo ba buisane ka libopeho tsa moqoqo-tšeka-tšeko 	<p>sebelisa matšoao ka nepo lipolelong.</p> <p>hlalohanya moqoqo-tšeka-tšeko ho mofuta e meng ea moqoqo.</p>	

	<p>Puo e manoni Liratsoana -selelekela -bohare -ntlha ea sehlooho -lintlha tsa tlatsetso -lihokelo -tlotlo-ntsoe -bonako -qetello</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela, bua, bala, ngola, fuputsa, qhaqholla, hlalosa, bopa liratsaana</p> <p>Makhabane Makhethe Bokheleke Boqapi</p>	<p>(polelo ea sehlooho e hlakileng, lintlha tlatsetso, le qetello) kenyeletsang selelekela, bohare le qetello.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba buisane ka mokhoa oa ho sekaseka polelo ea sehlooho ka ho araba lipotso tsa hobane'ng, joang kapa ho fana ka mohlala. • Barutuo ba hlophise lintlha tsa sehlooho le tsa tlatsetso ba sebelisa 'mapa. • Barutuo ba bope seratsoana ka seng se e-na le ntlha e tšehelitseng ka botlalo ba ela hloko bonako, tšebeliso ea lihokelo lipolelong le liratsaana. • Barutuo ba ngole moqoqo-tšeka-tšeko ba ela hloko lipolelo ea sehlooho, lintlha tsa tlatsetso, tlotlo-ntsoe, bonako. • Barutuo ba intše liphoso mosebetsing oa bona ba shebile mopeleto, tšebeliso e nepahetseng ea puo le matšoa. 	<p>bopa lintlha tse tlatsetsang/ chabisang ntlha ea sehlooho</p> <p>hlophisa lintlha</p> <p>bopa seratsoana ka seng se e-na le moko-tabo o tšehelitseng ka lintlha, a ela hloko bonako, nyalano ea lipolelo le liratsaana.</p> <p>ngola moqoqo-tšeka-tšeko a ela hloko polelo ea sehlooho, lintlha tsa tlatsetso, tlotlo-ntsoe le bonako esita lo itokisetsa liphoso.</p>	
--	---	--	---	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabo, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
9. ngola moqoqo-tlhalosi ka bolele ba leqephe le halofo.	Moko-tabo Moqoqo-tlhalosi Mopeleto	<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba buisane ka bohlokoa ba ho sebelisa mantsoe a hlakisang pono, kutlo, tatso, kamo, phofonelo le boikutlo ho bopa karaburetso. 	sebelisa mantsoe a hlakisang pono, kutlo, tatso, kamo, phofonelo le boikutlo ho bopa karaburetso ha a ngola moqoqo-tlhalosi.	

	<p>Matšoao (feeloane, feelo, tlamo/ molana, khutloana, mabofe) Puo e manoni Liratsoana -selelekela -bohare -ntlha ea sehlooho -lintlha tsa tlatsetso -lihokelo -plotlo-ntso- mekhabo-puo -maele le maelana -bonako ba bojoale -karaburetso -qetello</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barutuo ba qhaqholla sehlooho ka sepheo sa ho bokella tlotlo-ntsoe, maele le maelana, mekhabo-puo e le ho bopa setšoantšo sa moea. • Barutuo ba nke maeto ho boha tikoloho, ba tlalehe ka mongolo seo ba se boneng, utloileng, ammeng, latsoitseng, fofonetseng le kamoo ba neng ba ikutloa kateng. • Tichere e fe barutuo lipolelo tse bobebe bona ba bope tse fanang ka litšoantšo tse hlakileng. • Barutuo ba ngole moqoqo-tlhalosi ba sebelisa puo ka nepo le tlotlo-ntsoe e lumellanang le sehlooho, ba ela hloko mopeleto le matšoao. 	<p>qhaqholla sehlooho ka sepheo sa ho bokella tlotlo-ntsoe, maele le maelana, mekhabo-puo e le ho bopa setšoantšo sa moea.</p> <p>hlalosisa seo a ithutileng sona leetong la boithuto ka mongolo.</p> <p>ngola moqoqo-tlhalosi ba sebelisa puo ka nepo le tlotlo-ntsoe e lumellanang le sehlooho, ba ela hloko mopeleto le matšoao.</p>	
--	--	--	---	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlalojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>10. ngola moqoqo oa pale ba ipapisitse le sehlooho kapa litšoantšo ka bolelele ba leqephe le halofo.</p>	<p>Moko-tabana Moqoqo oa pale Litšiea tsa moqoqo: -baphetoa -liketsahalo -tikoloho: nako, sebaka le lisebelisoa</p> <p>Tšebeliso ea puo: -plotlo-ntsoe e lokelang</p>	<p>Barutuo ba :</p> <ul style="list-style-type: none"> • bale moqoqo oa pale kapa pale-khutšoe, ba qolle litšiea tsa 'ona e leng baphetoa, liketso tsa bona le tikoloho ba be ba buisane ka bohlokoa ba tšiea ka 'ngoe. • ngole seratsoana bocha ba sebelisa mantsoe a tšoanang kapa a hananang ka moelelo le a sheletsoeng. • amahanye sebopeliso sa moqoqo oa pale ba ipapisitse le moqoqo/pale- 	<p>lokolisa baphetoa, liketsahalo le tikoloho moqoqong oa pale.</p> <p>ngola meqoqo bocha a sebelisa mantsoe a tšoanang ka moelelo le a sheletsoeng.</p> <p>amahanya sebopeliso sa moqoqo oa pale a ipapisitse le moqoqo/pale-khutšoe eo a e</p>	

	<p>-maele/maelana -lihokelo -qotso Matšoao</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, manolla lintlha tsa bohlokoa</p> <p>Makhabane Bokheleke</p>	<p>khutšoe eo ba e balileng, le litšia tsa moqoqo oo e leng baphetoa, liketsahalo, tšebeliso ea puo, nyalano ea litaba ka lihokelo, sebopeho sa moqoqo, qotso le sehlooho.</p> <ul style="list-style-type: none"> • buisane le tichere ka seo e ka bang sea etsahala setšoantšong se fanoeng, ba fane ka lihlooho le tlotlo-ntsoe tse ka lokelang moqoqo o joalo. • ngole moqoqo o phetang liketsahalo tse bontšitsoeng litšoantšong 'me ba o balle sehlopha. • ngole, ka bomong, moqoqo oa pale ka sehlooho se fanoeng, ba ntše liphoso ba nt'o o ballana lihlotšoaneng. • hlahlobe tšebeliso ea matšoao le puo mosebetsing oa bona 'me ba lokise moo ho hlokahalang. 	<p>balileng, le litšia tsa moqoqo e leng baphetoa, liketsahalo, tšebeliso ea puo, nyalano ea litaba ka lihokelo, sebopeho sa moqoqo, qotso le sehlooho.</p> <p>ngola moqoqo le ho iketsetsa sehlooho a ipapisitse le litšoantšo tse fanoeng.</p> <p>bokella tlotlo-ntsoe e lokelang sehlooho se fanoeng.</p> <p>sebelisa puo le matšoao a nepahetseng ho ngola moqoqo esita le ho intša liphoso.</p>	
--	---	--	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
<p>11. ngola lengolo le tataisitsoeng la setsoalle le la tšebetso.</p>	<p>Moko-tabana Lengolo la setsoalle: -la motsoali, moamani, motsoalle Litšobotsi tsa lengolo Liratsoana: Lengolo la tšebetso: -kopo ea sekolo -kopo ea mosebetsi</p>	<p>Barutuo a ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hloaee lintlha tsa bohlokoa kahar'a potso eo ba e filoeng ba be a ngole lengolo la setsoalle ba ela hloko lintlha tsohle tseo ba ithutileng tsona. • buisane hammoho le tichere ka litšobotsi tsa lengolo la tšebetso le mabaka ao le ngoloang ka 'ona. 	<p>hloaee lintlha tsa bohlokoa kahar'a potso eo a e filoeng a be a ngole lengolo la setsoalle a ela hloko lintlha tsohle tseo a ithutileng tsona.</p> <p>lokolisa mabaka a fapaneng a ka etsang hore a ngole lengolo la tšebetso.</p>	<p>Likoranta Limakasine</p>

	<p>-tletlebo -ho leboha kamohelo -ho ananela kamohelo -lengolo ho mohlophisi</p> <p>Litsebo-ketso Ho: ngola, bala, lokolisa, qolla lintlha tsa bohlokoa,</p> <p>Makhabane Tlhompho Makhethe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ngole lengolo la tšebetso ba be ba hlahlobe mosebetsi oa bona ba hlaola liphoso. • ballane mangolo ka sepheo sa ho hlahloba hore na a tšetse tsohle tse kahara' potso, esita le tšebeliso ea puo le matšoao. • buisane le tichere ka litšobotsi ea lengolo ho mohlophisi, puo e sebelisoang le litaba tse ngoloang. • ngolle mohlophisi oa koranta ea sekolo ka taba e ba ngongorehisang sekolong sa bona. • bale koranta 'me ba arabe taba e ba qhololitseng ho tsoa koranteng eo. 	<p>ngola lengolo la tšebetso a be a hlahlobe mosebetsi oa hae a hlaola liphoso.</p> <p>ngola lengolo ho mohlophisi a ela hloko sebopeho sa lengolo esita le puo e sebelisoang.</p> <p>hlahloba tšebeliso ea matšoao le puo mosebetsing oa hae 'me a lokise moo ho hlokahalang.</p>	
--	---	---	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>12. ngola athikele ka litaba tse fapaneng tse amang bophelo ba sechaba</p>	<p>Moko-tabana Mekhoa ea boikopanyo: - setokofela - likoporasi Melemo le mathata a boikopanyo Maele le maelana ka chelete</p> <p>Litsebo-ketso</p>	<p>Barutuo a ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fuputse mekhoha e fapaneng ea boikopanyo le likoporasi, melemo le mathata a eona, ngoliso ea tsona ba nt'o buisana lihlotšoaneng ba sebelisa tlotlo-ntsoe e nepahetseng. • ngole liratsaana tse peli ka seo ba ka se etsang ho qoba likohlano le ho rarolla mathata mekhatlong ea boikopanyo. • qape tšoantšiso ka maemo a motho ea keneng tsietsing ka baka la setokofela, 	<p>tlaleha mekhoha e fapaneng ea boikopanyo le likoporasi, melemo le mathata a eona, ngoliso ea tsona.</p> <p>lokolisa mekhoha ea ho rarolla mathata mekhatlong ea boikopanyo.</p> <p>qapa le ho bapala tšoantšiso ka maemo a motho ea keneng</p>	<p>"Teacher's Guide"</p>

	<p>Ho: fuputsa, qapa, ngola, tšoantšisa, tšebeliso-'moho, rarolla mathata.</p> <p>Makhabane Bohlokolosi</p>	<p>kapa mokhoa o fosahetseng oa poloko/ tsoaliso ea chelete, ba be ba e bapale.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ba etse phousetara (<i>poster</i>), ka lihlotšoana, e rutang batho ka mekhoe e fapaneng ea ho boloka chelete ka boikopanyo, melemo le mathata a eona, le tse ka etsoang ho qoba mathata le ho rarolla likhohlano. • ngole athikele ka mekhoe e fapaneng ea ho boloka chelete ka boikopanyo, melemo le mathata a eona, le tse ka etsoang ho qoba mathata le ho rarolla likhohlano. 	<p>tsietsing ka baka la setokofela, kapa mokhoa o fosahetseng oa poloko/ tsoaliso ea chelete.</p> <p>ngola phousetara (<i>poster</i>) e rutang batho ka litaba tse amang bophelo ba sechaba.</p> <p>ngola athikele ka mekhoe e fapaneng ea ho boloka chelete ka boikopanyo, melemo le mathata a eona, le tse ka etsoang ho qoba mathata le ho rarolla likhohlano</p>	
--	--	--	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>13. fetolela taba ho tloha Senyesemaneng ho ea Sesothong.</p>	<p>Moko-tabana Phetolelo Maoa a phetolelo</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba, qolla lintlha tsa bohlokoa, inahana ka botebo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba buisane ka maemo ao phetolelo e ka hlokoang ho 'ona le bohlokoa ba eona. • Tichere le barutuo ba buisane ka maoa a ho fetolela taba ho tloha puong e itseng ho ea ho e 'ngoe. • Barutuo ba fetolele lipolelo ho tloha Senyesemaneng ho ea Sesothong. • Ka lihlotšoana, barutuo ba fetolele seratsoana ho tloha Senyesemaneng ho ea Sesothong, ba sebelisa maoa ao ba ithutileng 'ona ba be ba bapise phetolelo tsa bona, ba lumellane ka e sa fetolang moelelo oa taba. 	<p>bolela maemo ao phetolelo e ka hlokoang ho 'ona le bohlokoa ba eona.</p> <p>hlalohanya maoa a ho fetolela taba ho tloha puong e itseng ho ea ho e 'ngoe.</p> <p>fetolela seratsoana ho tloha Senyesemaneng ho ea Sesothong a sebelisa maoa ao a ithutileng 'ona, a be a bapise phetolelo ea hae le ea</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba buisane ka phetolelo e khethiloeng ba bolele hore na maoa a e atlehisitseng ke afe. • Barutuo ba fetolele foromo ho tloha Senyesemaneng ho ea Sesothong ba sebelisa maoa ao ba ithutileng 'ona. 	<p>ba bang ho fumna e sa fetolang moelelo oa taba.</p> <p>fetolela foromo ho tloha Senyesemaneng ho ea Sesothong a sebelisa maoa ao a ithutileng 'ona.</p>	
--	--	--	--	--

Bochaba le phelisoano

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>14. manolla litloaello le mekhoha e fapaneng ea ho etsa lintho.</p>	<p>Moko-tabane Bochaba: -moaparo -lijo -mesebetsi -lipapali</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba, qolla lintlha tsa bohlokoa</p> <p>Makhabane Kelo-hloko</p>	<p>Barutuo ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • barutuo ba fuputse lijo tsa Sesotho le tse ka bapisehang le tsona mehleng ea joale ba be ba tlalehele sehlopha. • ba bapise mekhoha eo lijo tsa Sesotho le lijo tsa mehleng ena li lokisoang ka eona ba be ba fane ka mathata le melemo ea mekhoha eo. • buisane ka meaparo ea banana le bashanyana ea khale le ea joale, ba bolele melemo le mathata a eona. • ngole liratsa tse peli ka melemo le mathata a bakoang ke tse ling tsa liaparo tsa sejoale-joale. • buisane ka mesebetsi ea banana le bashanyana ea khale le ea joale, ba bolele melemo le mathata a eona. • ngole liratsa tse peli ka melemo le mathata a bakoang ke meng ea mesebetsi eo ba ithutileng eona. • hlahloba puo e sebelisoang lipapaling tsa Basotho ba khale le ba kajeno ba be ba e sebelise lipolelong, meqoqong le mangolong. 	<p>fuputsa le ho tlaleha lijo tsa Sesotho le tse ka bapisehang le tsona mehleng ea joale ba be ba tlalehele sehlopha.</p> <p>bapisa mekhoha eo lijo tsa Sesotho le lijo tsa mehleng ena li lokisoang ka eona</p> <p>lokolisa melemo le mathata a meaparo ea Basotho ea khale le ea joale.</p> <p>lokolisa melemo le mathata a mesebetsi ea Basotho ea khale le ea joale.</p> <p>ngola meqoqo le mangolo ba sebelisa puo e hlahang lipapaling tsa Basotho.</p>	<p>Lipuo tsa bahlomphehi</p> <p>Libuka</p> <p>Limakasine</p> <p>Likoranta</p> <p>Se-ea –le –moea</p> <p>Thelefishine</p>

Qetellong ea sehlopha sa bana ba be ba ka:	Moko-taba, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Se hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea ngoana ea ho:	Lisebelisoa
<p>15. hlalohanya mekhoha e amohelehang le e sa amohelehang bophelong.</p>	<p>Moko-taba Tšomo <i>Tau-moholo le 'mutlanyana:</i> -boqhekanyetsi (fraud)</p> <p><i>Phakamotse le basali ba hae</i> -kotsi ea lithethefatsi -tšusumetso ea sehlopha</p> <p>Maele le maelana</p> <p>Litsebo-ketso Ho: bala, mamela, ngola, fuputsa, bapisa,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka bomong, bana ba bale tšomo ea <i>Tau-moholo le 'mutlanyana</i>, ba fuputse tlhaloso ea mantsoe le lipoleloana tseo ba sa li tsebeng. • Tichere le barutuo ba buisane ba be ba lokolise linnete tsa bophelo tse hlahang tšomong. • Tichere le bana ba totobatse ba be ba buisane ka litaba tsa boqhekanyetsi le litholoana tsa bona tse hlahang tšomong ea <i>Tau-moholo le 'mutlanyana</i>. • Bana ba ngole ba bapisa liketsahalo tsa tšomong le tsa bophelong ba sebelisa maele le maelana a otlang litaba phatla-nchocho. • Bana ba batle maele a opang khomo lenaka ka liketsahalo tsa tšomo ba be baa hlalose ba ipapisitse le tšomo eo. • Tichere e phetele barutuo tšomo ea <i>Phakamotse le basali ba hae</i>, barutuo ba ngole thuto eo ba e fumanang ho eona. • Bana ba bolele mefuta ea lithethefatsi tse sebelisoang kajeno le litholoana tsa ho sebelisa sethethefatsi ka seng. • Bana ba etse lipatlisiso tsa litemoso tse teng ka kotsi ea lithethefatsi. • Ka lihlotšoana, bana ba fumane metsoako e sebelisitsoeng lithethefatsing tse fapaneng, le kotsi ea tsona. 	<p>pheta tšomo ea <i>Tau-moholo le 'mutlanyana</i> le ho hlalosa mantsoe le lipoleloana tseo ba sa li tsebeng.</p> <p>lokolisa linnete tsa bophelo tse ka hlahang tšomong.</p> <p>bolela le ho hlalosa maele a opang khomo lenaka ka liketsahalo tsa tšomo.</p> <p>qolla thuto e hlahang kahara' <i>Phakamotse le basali ba hae</i></p> <p>etsa tlaleho ka litemoso tse teng ka kotsi ea lithethefatsi tse fapaneng, le kotsi ea tsona.</p> <p>bolela mefuta e lithethefatsi le metsoako e sebelisitsoeng ho li etsa, le ho hlalosa kotsi ea tsona.</p> <p>bolela mabaka a ka susumetsang motho ho sebelisa lithethefatsi, a be a bolele hore na mabaka ao a ka qobeha joang.</p> <p>tlaleha mekhoha eo naha ea habo e thibelang le ho phekola tšebeliso ea lithethefatsi ka</p>	<p>TG</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Bana ba bolele mabaka a ka susumetsang motho ho sebelisa lithethefatsi, ba be ba bolele hore na mabaka ao a ka qobeha joang. • Bana ba fumane mekhoha eo naha ea bona e thibelang le ho phekoa tšebeliso ea lithethefatsi ka eona; le hore na bona ba etsa'ng ho thibela tšebeliso ea tsona. • Bana ba phete pale ka mathata ao ba a tsebang a bakiloeng ke tšebeliso ea lithethefatsi bophelong.. 	<p>eona; le hore na eena o etsa'ng ho thibela tšebeliso ea tsona.</p> <p>lokolisa litholoana tsa tšebeliso ea lithethefatsi.</p> <p>pheta pale ka mathata ao a a tsebang a bakiloeng ke tšebeliso ea lithethefatsi.</p>	
--	--	--	---	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>16. lokolisa mekhoe e amohelang ea ho theha setsoalle sa mefuta e fapaneng.</p>	<p>Moko-tabane Setsoalle Mefuta ea setsoalle: -sa boena -sa mafereho Mekhoa/mabaka a ho khetha metsoalle</p> <p>Lipapali tsa boiketo: -sephumula -tenye -senyamo -selialia</p> <p>Melemo le mathata a mafereho a khale le a kajeno</p> <p>Maele le maelana a buang ka setsoalle/lerato</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba</p>	<p>Barutuo ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sebetse ka lihlotšoana, ba fumane maemo esita le lintho tse etsang hore batho ba iphumane e le metsoalle. • arole mekhoe e fanoeng ea ho theha setsoalle, ba bontša e amohelang le hore na hobane'ng e amohela le e sa amohelang le hore na hobane'ng e sa amohela. • fuputse maele le maelana a buang ka setsoalle, ba a hlophise ka ho bontša a khothaletsang setsoalle se setle le a khalemang setsoalle se sebe. • bolele lintho tseo ba kileng ba li etsoa ke metsoalle, tse kileng tsa ba koatisa haholo le hore na li ne li ame setsoalle sa bona joang. • bolele mekhoe ea lefereho ea pele le ea kajeno ba be ba bolele melemo le mathata a mokhoa ka mong. • phehisane khang ka botle le bobae ba mefuta e fapaneng ea setsoalle. 	<p>lokolisa maemo esita le lintho tse etsang hore batho ba iphumane e le metsoalle.</p> <p>lokolisa mekhoe e fanoeng ea ho theha setsoalle, a bontša e amohelang le e sa amohelang a bile a fana ka mabaka a khetho ea hae.</p> <p>hlophisa maele le maelana a buang ka setsoalle, a bontša a khothaletsang setsoalle se setle le a khalemang se sebe.</p> <p>pheta lintho tseo a kileng a li etsoa ke metsoalle tse ileng tsa mo koatisa haholo, le hore na li ne li ame setsoalle sa bona joang.</p> <p>lokolisa mekhoe ea pele ea lefereho le ea kajeno, a bile a bolele melemo le mathata a mokhoa ka mong.</p>	

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-taba, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
e tsoela pele...	Makhabane Kelo-hloko Boitlhompho Tlhompho	<ul style="list-style-type: none"> buisane le tichere ka liketso tse kotsi maratanong a barutuoana le bashanyana. buisane le tichere ka mekhoha e nepahetseng ea ho hana taba eo motho a sa e rateng kapa e sa nepahalang. Ba be ba etse tšoantšiso ea ho hana 'me ba buisane ka eona. hlalose maemo ao ba eeng ba iphumane ba etsa lintho tseo ba sa li rateng hobane ba batla ho thabisa metsoalle le hore na ba ee ba ikutloe joang ha ba se ba li entse. etse lipatlisiso ka lentsoe “lerato” le hore na ke ntho e bonahalang joang. lokolise melemo eo motho a ka e etsang ba bang e ka etsang hore batho ba phelisane ka lerato. 	<p>lokolisa botle le bobbe ba mefuta e fapaneng ea setsoalle.</p> <p>hlahanya liketso tse kotsi maratanong a barutuoana le bashanyana.</p> <p>hlalosa le ho tšoantšisa mekhoha e nepahetseng ea ho hana taba eo motho a sa e rateng kapa e sa nepahalang.</p> <p>hlalosa maemo ao a eeng a iphumane a etsa lintho tseo a sa li rateng hobane a batla ho thabisa metsoalle le hore na o ee a ikutloe joang ha a se a li entse.</p> <p>fana ka tlaleho ea lipatlisiso holim'a lentsoe “lerato” le hore na ke ntho e bonahalang joang.</p>	

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tab a, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
17. bontša tlhompho le lerato lipuong le liketsong .	<p>Moko-tab a Tlhompho: -lipuong -liketsong Lerato: -lipuong -liketsong</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba</p> <p>Makhabane Tlhompho Lerato</p>	<p>Barutuo a ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • etse, ka lihlotšoana, lethatham o la lipuo/ liketso tse bontšang tlhompho le tse sa e bontšeng • bolele liketso tseo ba li etsang, tse hlahang lethathamong la bona, mabaka ao ba li etsang ka 'ona le hore na ba ee ba ikutloe joang ha ba li etsa. • ngole moqoqo moo ba hlahosang ketso ea lerato/tlhompho eo ba kileng ba e etsetsa motho, ba kenyeletse le se neng se ka etsahala ha ba ne ba sa etsa ketso eo. • etse boitlamo, ka bomong, ba ho tlohela lintho tse supang ho hloka tlhompho le lerato. • tlatse foromo ea boitlhahlobo malebana le lerato le tlhompho liketsong le lipuong ba nt'o buisana ka likarabo tsa bona le mabaka a tsona. 	<p>hlophisa lethatham o la lipuo / liketso tse bontšang tlhompho le tse sa e bontšeng.</p> <p>ngola moqoqo moo a hlahosang ketso ea lerato/ tlhompho eo a kileng a e etsetsa motho, a kenyeletsa se neng se ka etsahala ha a ne a sa etsa ketso eo.</p> <p>phethahatsa boitlamo, ka thuso ea 'mate, ba ho tlohela lintho tse supang ho hloka tlhompho le lerato.</p>	"Teacher's Guide"

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
18. lokolisa liketsahalo tsa lenyalo la Sesotho	Moko-tabane Ngoetsi ha e ea bohali: -taeo -phelehetso -kamohelo (koea, ho bekoa, leqatha (ho tšaba lebotla))	<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le bana ba buisane ka bohlokoa ba ho qoba thobalano pele ho lenyalo • Ka lihlotšoana, bana ba fuputse litholoana tsa thobalano pele ho lenyalo bananeng le bashanyaneng. • Bana ba hlalose ngoetsi le mokhoenyana le tse lebeletsoeng ho bona. • Bana ba fuputse methathi ea kamohelo ea ngoetsi ba be ba tlalehele sehlopha. • Bana ba bolele maikutlo a bona, a tšehelitsoeng ka mabaka ka methathi ea ho amohela ngoetsi. • Bana ba bapise lenyalo la khale le la kajeno, ba be ba fane ka maikutlo a bona ka lenyalo ka leng. 	lokolisa bohlokoa ba ho qoba thobalano pele ho lenyalo. hlalosa ngoetsi le mokhoenyana le tse lebeletsoeng ho bona. lokolisa methathi ea kamohelo ea ngoetsi. bolele maikutlo a bona, a tšehelitsoeng ka mabaka ka methathi ea ho amohela ngoetsi. bapisa lenyalo la khale le la kajeno, le ho fana ka maikutlo ka lenyalo ka leng.	TG

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
19. hlalosa kemaro le tlhokomelo ea moimana le ngoana	<p>Moko-tabane Likhoeli tsa kemaro -motlahali -letlahali -ho bipisa (leseko jk khoeetsa) -ho isoa setsoetse -ngoan'a matsibolo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • peho ea ngoana ho nta'ae, sechaba le baeti. <p>(metsi kapa lesoai, molilietsane le lehlaka) -kuruetsa -kananelo ea ngoana -koroso (moroto le mahlatsa) -Puo/maele le maelana a sebelisang litabeng tse kaholimo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bana ba fuputse tlhokomelo le melaoana ho ngoetsi ka nako ea kemaro. • Ka lihlotšoana bana ba fuputse mekhoe e fapaneng ea ho bipisa ba tlahele sehlopha. • Bana ba ngole maikutlo le mabaka a bona ka moetlo o fanoeng. Ba tšehetse maikutlo a bona ba ipapitise le tsebo ea litaba tse etsahalang bophelong: bonnete/ mefokolo/ litholoana. • Tichere le bana ba buisane ka likhoeli tsa kemaro le tse etsoang ka nako ea teng. • Bana ba fuputse mekhoe eo batho ba fapaneng ba tsebisang tlhaho ea ngoana ka eona le bohlokoa ba ho anyesa. (<i>ho khina pelehi, ho thibela mafu</i>) • Tichere le bana ba buisane ka methati e etsoang ha ho amoheloa ngoana le ho mo tšireletsa ha a se a hlahile. (ha a melisa, ha a khoesoa, khoeetsa) • Tichere le bana ba buisane ka tseo ho ipapisoang le tsona ha ho rehoa ngoana lebitso ba be ba bolele maikutlo a bona ka seo lebitso a ka se etsang bophelong ba motho/ngoana. • Bana ba fupute mefuta ea kuruetsa le mabaka a eona, ba be ba fane ka maikutlo ka mofuta ka 'ngoe. • Bana ba fuputse litaba tsa koroso, <i>nako, mahlatsa le moroto.</i> 	<p>hlalosa tlhokomelo le melaoana ho ngoetsi ka nako ea kemaro.</p> <p>hlalosa mekhoe e fapaneng ea ho bipisa .</p> <p>bolela maikutlo le mabaka ka moetlo o fanoeng.</p> <p>hlalohanya likhoeli tsa kemaro le tse etsoang ka nako ea teng.</p> <p>hlalohanya mekhoe eo batho ba fapaneng ba tsebisang tlhao ea ngoana ka eona.</p> <p>hlalosa methati e etsoang ha ho amoheloa ngoana le ho mo tšireletsa ha a se a hlahile.</p> <p>bolela mekhoe eo ho ipapisoang le eona ha ho rehoa ngoana lebitso.</p> <p>bolela maikutlo ka seo mabitso a ka se etsang bophelong ba motho/ngoana.</p> <p>hlalohanya mefuta ea kuruetsa le mabaka a eona, le ho fana</p>	TG

			ka maikutlo ka mofuta ka 'ngoe. hlalosa litaba tsa koroso, nako, mahlatsa <i>le moroto</i> .	
--	--	--	---	--

TELEKO

Lingoloa

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>20. bala buka ea pale ka kutloisiso ba bile ba ntša lintlha tsa bohlokoa.</p>	<p>Moko-tabane Buka ea pale</p> <p>Baphetoa: -oa sehlooho -moloantši -ba tlatsetso</p> <p>Boleng Tikoloho Liketsahalo Tlotlo-ntso Kakaretso</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba, qolla lintlha tsa bohlokoa</p> <p>Makhabane Kelo-hloko</p>	<p>Barutuo ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • qolle sengoli, lebitso la buka, selemo sa phatlalatso, sebaka sa phatlalatso le mophatlalatsi. • lokolise seo ba nahanang hore se phuthetsoe ke lebitso la buka. • bale kakaretso ba be ba hlalose hore na molemo oa eona ke ofe. • bale khaolo, ka lihlotšoana, 'me ba etse lipatlisiso ka lithaloso le pitso ea mantsoe le lipoleloana tse ncha tse hlahang khaolong eo. • ingolle lithaloso tsa mantsoe le lipoleloana tseo ka libukeng tsa bona, ba be ba li sebelise lipolelong. • ngole baphetoa, boleng ba bona, liketso tsa bona, mabaka a liketso tseo le libaka tseo ba li etsetsang ho tsona. • bolele se hlahang e le qaka/khohlano le hore na e tobile mophetoa ofe, le sesosa sa qaka/khohlano eo. • lokolise hore na mophetoa eo o ile a rarolla qaka/khohlano eo joang le hore na, ka mekhoha le mabaka a amohelehang, bona ba ka be ba e rarolotse joang. • ikenye lieteng tsa mophetoa 'me ba ngole maikutlo/boikutlo le menahano a mophetoa eo. 	<p>bontša sengoli, lebitso la buka, selemo sa phatlalatso, sebaka sa phatlalatso le mophatlalatsi.</p> <p>lepa liketsahalo tsa buka a ipapisitse le lebitso la eona .</p> <p>hlalosa molemo oa kakaretso ea buka.</p> <p>iketsetsa pokello ea mantsoe le lipoleloana tse ncha, ho li bitsa ka nepo le ho li sebelisa lipolelong.</p> <p>hlalosa baphetoa, boleng ba bona, liketso tsa bona, mabaka a liketso tseo le libaka tseo ba li etsetsang ho tsona.</p> <p>qolla qaka/khohlano le hore na e tobile mophetoa ofe, le sesosa sa qaka/khohlano eo.</p> <p>lokolisa hore na mophetoa o ile a rarolla qaka/khohlano joang le hore na eena, ka mekhoha le mabaka a amohelehang, a ka be a e rarolotse joang.</p>	<p>Buka ea pale</p>

			hlalosa moko-tabane oa pale le ho o tliša bophelong ba hae.	
--	--	--	---	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<i>e tsoela pele...</i>		<ul style="list-style-type: none"> • hlalose hore na ke baphetoa bafe bao mabitso a bona a totobatsang boleng ba bona. • hlalose moko-tabane oa pale, ba o bapisa le lithaloso tseo ba li entseng tsa mabitso, lebitso la buka le litaba tsa bophelo ba baphetoa. • botsane lipotso, ka lihlotšoana, ba ipapisitse le litaba tsa khaolo ka 'ngoe. Moo ba sa lumellaneng, tichere e khaole khang . • akaretse ka mongolo, litšoantšo kapa 'mapa. • hlalose mabaka ao ka 'ona ba ka reng pale eo ba e balileng ke e tšehisang kapa e otlang pelo. • tšoantšise pale ka mokhoa o sa fetoleng moelelo oa eona. 	<p>botsa mefuta e fapaneng ea lipotso a ipapisitse le litaba tseo a li balileng.</p> <p>ngola kakaretso ka nepo a ela hloko moelelo, mopeleto le matšoao.</p> <p>hlalohanya pale e tšehisang ho e otlang pelo.</p> <p>tšoantšisa litaba tsa pale ka mokhoa o sa fetoleng moelelo oa eona.</p>	

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuoa ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuoa ea ho:	Lithusa-thuto
<p>21. bala buka ea tšoantšiso ka kutloisiso ba bile ba qolla lintlha tsa bohlokoa.</p>	<p>Moko-tabane Buka ea tšoantšiso Litšobotsi tsa tšoantšiso: -batšoantšisi -tema -pono -tikoloho -puisano -litlhaloso tse ka masakaneng -lesira -sethala/sebae Kakaretso</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba, qolla lintlha tsa bohlokoa, tšoantšisa</p> <p>Makhabane Boitšepo Bokheleke</p>	<p>Barutuoa ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> bale lebitso la buka, ba shebe le setšoantšo se kantle ho eona, ba bolele libello tsa bona ka buka eo. bapise litšobotsi tsa tšoantšiso le tsa pale. bale buka ho ea kamoo motšoantšisi a hlahisitsoeng kateng ba be ba ngole kakaretso ea pono ka 'ngoe ka mongolo, litšoantšo kapa 'mapa. qolle mantsoe, lipoleloana, mekhabo-puo, maele le maelana 'me ba li hlalose. qolle batšoantšisi 'me ka lihlotšoana ba hlalose boleng ba bona ba ipapisitse le liketso, lipuo le seo batšoantšisi ba bang ba se buang ka bona. nyalanye tikoloho le liketsahalo tsa tšoantšiso moo ho lumellehang. bolele qaka/khohlano le se e bakileng, ba tobiloeng ke eona le ba e bakang. 	<p>lepa tse kahar'a buka ea tšoantšiso a ipapisitse le lebitso hammoho le setšoantšo se kantle ho eona.</p> <p>bapisa litšobotsi tsa pale le tsa tšoantšiso a ela hloko batšoantšisi, tema, pono, tikoloho, puisano, lithaloso tse ka masakaneng le lesira.</p> <p>bala buka ho ea kamoo motšoantšisi a hlahisitsoeng kateng esita le ho ngola kakaretso ea pono ka 'ngoe.</p> <p>hlalosa mantsoe, maele le maelana, mekhabo-puo le lipoleloana ho ea kamoo li sebelisitsoeng tšoantsisong.</p> <p>hlalosa boleng ba batšoantšisi a ipapisitse le liketso, lipuo le seo batšoantšisi ba bang ba se buang ka eena.</p> <p>bontša tšusumetso ea tikoloho liketsahalong tsa tšoantšiso.</p> <p>manolla qaka ho latela ba e bakang le bao e ba tobileng.</p>	<p>"Teacher's Guide"</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • lokolise liketsahalo ka tatellano ho ea kamoo li etsahetseng kateng hofihlela li fihla sehlohlolong. • bolele tseo ba ithutileng tsona, tseo ba ka ikhahang ka tsona le tseo ba ka li lahang. • tšoantšise litaba tsa buka ka meaparo, lisebelisoa le liketso tse e hlakisang. 	<p>lokolisa litaba tsa tšoantšiso ka tatellano.</p> <p>hlahloba boleng ba hae le ho ikhaha ka makhabane a hlahahisoang ke tšoantšiso.</p> <p>tšoantšisa litaba tsa buka ka meaparo, lisebelisoa le liketso tse e hlakisang.</p>	
--	--	--	---	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo a ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo a ea ho:	Lithusa-thuto
22. manolla lithothokiso ka nepo.	Moko-tabana Thothokiso Mekhabo-puo: (ho bontša karaburetso/ thanyo) -papiso -thehello -pheta-pheto -mothofatso -pepe -pebolo -lepata -kemele -khakhamatso -khanyetsane -moqasa -kobiso	<ul style="list-style-type: none"> • Barutuo a ba bale thothokiso ka nepo ba ela hloko morethetho le moelelo. • Barutuo a ba qolle mantsoe ao ba sa a tloaelang ba a hlalose ho latela kamoo a sebelisitsoeng. • Barutuo a ba ngole kakaretso ea thothokiso. • Barutuo a ba hlalose sehlooho sa thothokiso, ba fane ka litebello tsa bona ka sehlooho sa thothokiso. • Barutuo a ba qolle mekhabo-puo ba be ba e hlalose ka nepo. • Barutuo a ba manolle mola ka mola. • Barutuo a ba akaretse seratsoana ka seng sa thothokiso ba sebelisa mantsoe a bona. 	<p>bala thothokiso ka nepo</p> <p>hlalosa mantsoe le lipolelo ho latela kamoo a sebelisitsoeng.</p> <p>hlalosa sehlooho sa thothokiso le ho bolela litebello tsa hae ka thothokiso.</p> <p>qolla mekhabo-puo a ba a e hlalosa ka nepo.</p> <p>manolla mola ka mola.</p> <p>akaretse seratsoana ka seng sa thothokiso a sebelisa mantsoe a bona.</p>	Buka ea lithothokiso

	<p>-thipoloho -phelekanyo -phoqo/nyatso/teolo -poleliso -potso -selateliso Tlotlo-ntsoe Thuto Kakaretso</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela, bua, bala, ngola, qolla, hlalosa, akaretsa, ngangisana, ahlola, tšoantšisa, manolla</p> <p>Makhabane Boikemelo Tlhompho Kananelo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barutuo ba ngole molaetsa/ moko-tabu/ thuto e fetisoang ke thothokiso. • Barutuo ba ngole kakaretso ea thothokiso ba ipapisitse le molaetsa/ moko-tabu le thuto ea eona 'me ba itokisetse liphoso. • Barutuo ba hlalose mekhoea eo sethohokisi se behileng litaba ka eona. • Barutuo ba ahlole nepahalo ea sehlooho ba ipapisitse le litaba tsa thothokiso. • Barutuo ba tšoantšise litaba tsa thothokiso moo ho lumellehang. • Barutuo ba ngangisane ka litaba tsa thothokiso moo ho lumellehang. • Barutuo ba fane ka maikutlo holim'a litaba tsa thothokiso. • Barutuo ba fuputse litaba tsa sengoli (sebaka, lenyalo, thuto, mosebetsi, moetlo, bolumeli). • Ka lihlotšoana, barutuo ba amahanye litaba tsa bophelo ba sengoli le tse senoloang ke thothokiso. 	<p>ngola molaetsa/ moko-tabu/ thuto e fetisoang ke thothokiso.</p> <p>ngola kakaretso ea thothokiso a ipapisitse le molaetsa/ moko-tabu/ thuto ea eona 'me a itokisetse liphoso.</p> <p>hlalosa mekhoea eo sethohokisi se behileng litaba ka eona.</p> <p>ahlola ho nepahala/fosahala hoa sehlooho a ipapisitse le litaba tsa thothokiso.</p> <p>fana ka maikutlo holim'a litaba tsa thothokiso.</p> <p>sibolla le ho tlaleha litaba tsa sengoli (sebaka, lenyalo, thuto, mosebetsi, moetlo, bolumeli).</p> <p>amahanya litaba tsa bophelo ba sengoli le tse senoloang ke thothokiso.</p>	
--	---	--	---	--

Sebopeho-puo

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
<p>23. hlalohanya mefuta ea leikemisa le mesebetsi ea lona.</p>	<p>Moko-tabane Lereho: -lihlopha -hlooho-theo -kutu-theo Mefuta ea mareho: -lereho-lekhethi -lereho-motho -lereho-ntho -lereho-leraretsi: mareto-puo a lona Lereho-lereho Lereho-leeketsi Lereho-sephafi Lereho-kutu-ketso Lereho-sere</p> <p>Mosebetsi oa lereho: -moetsi -moetsuo</p> <p>Seemeli-tu Seemeli-phafo</p> <p>Nyenyefatso: -ka mehatlana ➤ lipheto tsa melumo -bonyenyane ba tlhaho</p> <p>Kholiso</p>	<p>Barutuo ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ngole lintho, tseo ba li bonang ka sehlopheng, letlapeng ba ela hloko mopeleto ba be ba bolele hore na mantsoe ao a bitsoa'ng. • qolle mareho seratsoaneng, ba bolele hore na a sebelisitsoe e le moetsi kapa moetsuo. • ngole seratsoana seo bocha ba fetolela mareho bonngoeng kapa bongateng. • fetolele mareho a fanoeng bonngoeng kapa bongateng 'me ba bolele hore na ke karoloana efe ea lereho e fetohang, ke efe e sa fetoheng e le ho bontša karolo eo e leng hlooho-theo le kutu-theo • sebelise lereho lipolelong e le moetsi hape e le moetsuo. Ka tataiso ea tichere ba buisane ka sebaka sa moetsi le moetsuo polelong. • buisane, le tichere, ka hlooho-theo le kutu-theo ba n' o hlophisa mareho ho latela lihlopha tsa 'ona. • ngole lihlooho le lihlopha tsa mareho, ba be ba fane ka mohlala oa mareho. • ntše mantsoe a emeng bakeng sa mareho seratsoaneng ba be ba hlalose hore na mantsoe ao a bitsoa'ng. • bope lereho-leraretsi ka mareto-puo ... ba be ba a sebelise lipolelong. 	<p>hlalohanya mareho ho mantsoe a mang.</p> <p>hlalohanya lereho ha le sebelisitsoe e le moetsi le ha e le moetsuo.</p> <p>fetolela mareho ho tloha bonngoeng ho ea bongateng, kapa ho tloha bongateng ho ea bonngoeng.</p> <p>arola lereho ka hlooho-theo le kutu-theo.</p> <p>sebelisa lereho lipolelong e le moetsi kapa moetsuo a ela hloko sebaka sa moetsi le moetsuo polelong.</p> <p>hlophisa mareho ho latela lihlopha tsa 'ona.</p> <p>etsa lethathamo la lihlopha tsa mareho ka tšebeliso ea hlooho-theo le ho fana ka mohlala oa mareho ao.</p> <p>hlalohanya mareho le liemeli.</p>	

	<p>-ka mohatlana-hali Botšehali ka mehatlana: /-hali/, /ana/, /-atsana/, /-ane/ Botona le botšehali</p> <p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba</p> <p>Makhabane Kelo-hloko</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hlophise mareho ao ba a filoeng ho bontša ao e leng mareho-ntho, mareho-batho le mareho-makhethi ba ela hloko tšebeliso ea tlhaku e kholo. • nyenyefatse mareho a hlahang seratsoaneng, seo ba se filoeng ke tichere, ka tšebeliso ea mehatlana ba be ba bontše phetoho ea melumo e bakoang ke nyenyefatso eo. • qolle mareho seratsoaneng, ba a fetolele botoneng kapa botšehaling ba be ba ntše mehatlana e bontšang botšehali. • fuputse maele a nang le mareho a bontšang bonyenyane ba tlhaho, ba a qolle, ba fane ka boholo ba 'ona. • holise mareho ba be be bontše mehatlana ea kholiso. • buisane le tichere ka tšebeliso ea mohatlana /-hali/ ha ba holisa le ha ba bontša botšehali. 	<p>hlalohanya mareho-ntho, mareho-batho le mareho-makhethi ka mehlala.</p> <p>nyenyefatse mareho ka tšebeliso ea mehatlana le ho bontša phetoho ea melumo e bakoang ke nyenyefatso.</p> <p>fetolela mareho botoneng kapa botšehaling esita le ho qolla mehatlana ea botšehali.</p> <p>bolela bonyenyane ba mareho ba tlhaho.</p> <p>sebelisa maele a nang le mareho a bontšang bonyenyane a tlhaho, a a qolla, a fana ka boholo ba 'ona, a be a fane ka mareho a nang le bonyenyane ba 'ona.</p> <p>holisa mareho le ho bontša mehatlana ea kholiso.</p> <p>sebelisa mohatlana /-hali/ ho holisa le ho bontša botšehali.</p>	
--	--	--	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo- ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
24. sebelisa seboleli ka nepo lipolelong.	<p>Moko-tabana Boemo-tieo: -popeho:</p> <p>Litumela tsa 'mui bonngoeng le bongateng</p> <p>ke, u, le, re</p> <p>tumela ea 'muuo bonngoeng :ke</p> <p>Leikemisa: -lereho</p> <p>-seemeli</p> <p>-seemeli-phafo</p> <p>Sehokelo</p> <p>-hore</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba hopotsane litumela-moetsi tsa 'mui le 'muisoa bonngoeng le bongateng • Ka tataiso ea tichere, barutuo ba sebelise litumela lipolelong li lateloa ke leikemisa. • Barutuo ba sehelle litumela 'moho le leikemisa le hlahang kamora' tsona, 'moho le tichere ba buisane ka boemotieo ntho le boemo-tieo motho. • Barutuo ba qolle boemo-tieo lipolelong, ba bolele mefuta ea lona le hore na bo bopiloa ka maretlo-puo afe. • Barutuo ba ngole lipolelo tse nang le boemo-tieo bo bopeiloeng ka mareho, liemeli-tu, liemeli-phafo le sehokelo. • Ka lihlotšoana, barutuo ba hlahlobe lingoloa 'me ba qolle boemo-tieo, ba hlalose mefuta le popeho ba be tlalehele sehlopha. • Barutuo ba tlatse likheo tsa seratsoana ka boemo-tieo bo fanoeng. 	<p>sebelisa litumela lipolelong li lateloa ke leikemisa.</p> <p>hlalosa hore tseo ho buuoang ka tsona ke boemo-tieo ntho athe tseo ho buuoang le tsona ke boemo-tieo motho.</p> <p>qolla boemo-tieo lipolelong, ba bolele mefuta ea lona le hore na bo bopiloa ka maretlo-puo afe.</p> <p>ngola lipolelo tse nang le boemo-tieo bo bopeiloeng ka mareho, liemeli-tu, liemeliphafo le sehokelo.</p>	<p>Libuka tsa 'mino oa borapeli/ lifela</p> <p>Likoranta</p>

			tlatša likheo tsa seratsoana ka boemo-tieo bo fanoeng.	
--	--	--	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuoa ba be ba ka:	Moko-tabā, litsebo-keetso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuoa ea ho:	Lithusa-thuto
25. hlalohanya mefuta ea leeketsi.	<p>Moko-tabā Leeketsi la: - nako - mokhoa - sebaka</p> <p>Mefuta ea keketso-mokhoa: -keketso-mokhoa sesebelisoa -keketso-mokhoa tlhahlollo -keketso-mokhoa boleng -keketso-mokhoa papiso -keketso-mokhoa khokelo -keketso-mokhoa lebaka/boromuoa</p>	<p>Barutuoa ba:</p> <ul style="list-style-type: none"> bale seratsoana, ba qolle mantsoe a arabang lipotso 'neng?', 'kae?' le 'joang?'. sebetse ka lihlotšoana, ba hlakise lipolelo tse fanoeng ka ho bontša nako, sebaka seo ketso e etsahetseng ho sona le mokhoa oo ketso e etsahetseng ka oona. ngole lipolelo tse nang le maeketsi, ba a sehelle ba be ba bolele mefuta ea 'ona. qolle maeketsi liratsaneng, ba be ba bolele mefuta ea 'ona. tlatse likheo, lipolelong le liratsaneng tseo ba li filoeng, ka maeketsi a sebaka, nako le mokhoa. buisane le tichere ka popeho le tšebeliso ea keketso-mokhoa ka mehlala. 	<p>qolla mantsoe a arabang potso 'neng?', 'kae?' le 'joang?'.</p> <p>sebelisa mefuta e fapaneng ea leeketsi lipolelong.</p> <p>qolla maeketsi lipolelong le liratsaneng le ho bolela mefuta ea 'ona.</p> <p>tlatša likheo ka maeketsi a nepahetseng a sebaka, nako le mokhoa.</p> <p>qolla le ho sebelisa mefuta e fapaneng ea keketso-mokhoa</p> <p>tlatša likheo tse seratsaneng ka mefuta e fapaneng ea keketso-mokhoa</p>	

	<p>Litsebo-ketso Ho: mamela ka hloko, ngola, bala, lokolisa, botsa, araba, hlalohanya</p> <p>Makhabane Kelo-hloko</p>	<ul style="list-style-type: none"> • qolle maeketsi a mefuta e fapaneng ea mokhoa seratsoaneng ba be ba bolele mofuta ka mong. • tlatse likheo tse seratsoaneng ka mefuta e fapaneng ea keketso-mokhoa 		
--	---	--	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabana, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlahlojoang: tichere e hlahlobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
26. sebelisa sephafi ka nepo lipolelong.	<p>Moko-tabana Sephafi -seqolli -sehloai-kotloloho -seruisa -seruisa-thantšo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tichere le barutuo ba hopotsane tlhaloso ea sephafi, sebopelo le mefuta ea sona. • Tichere le barutuo ba hopotsana sehloai-kotloloho. • Barutuo ba fuputse ka mefuta ea seruisa le popeho ea sona. • Ka lihlotšoana, barutuo ba ngole lipolelo tse nang le sehloai- kotloloho, ba tlalehele sehlopha, lipolelo li ngoloe letlapeng, ho sehloae sehloai. • Barutuo ba qhaqhalle sehloai se sheletsoeng e le ho fumana litumela-tlhoaeo le likutu-tlhoaeo, esitana le ho bontša likutu-tlhoaeo tsa semelo le tsa mahlomela. 	<p>fana ka tlhaloso, sebopelo, le mefuta ea sephafi.</p> <p>bolela mefuta ea sehloai le popeho ea eona.</p> <p>Etsa le ho ntša sehloai-kotloloho lipolelong.</p> <p>qhaqhalla sehloai e le ho fumana litumela-tlhoaeo le likutu-tlhoaeo, esitana le ho bontša likutu-tlhoaeo tsa semelo le tsa mahlomela.</p> <p>bolela mokhoa, bonako le tlhomahanyo e hlahang sehloaing se khethiloeng.</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> Tichere e buisane le barutuo ka popeho ea sehloai-potoloho, e be a ba fe seratsoana se nang le sehloai-kotloloho le shloai-potoloho, ka lihlotšoana ba se bale 'me ba ntše sehloai sa mefuta eo e 'meli. Ka lihlotšoana, barutuo ba bapise tšoano le phapang ea sehloai-kotloloho le sehloai-potoloho, ba tlalehe mosebetsi oa bona, o ngoloe letlapeng. Ka lihlotšoana, barutuo ba qhaqhollle sehloai-potoloho se ngotsoeng letlapeng e le ho totobatsa popeho ea sona. Tichere e fe barutuo lipolelo, ba bolele mefuta ea sehloai-potoloho se sebelisitsoeng. Ka bomong barutuo ba tlatse likheo seratsoaneng ka sephafi se boletsoeng. 	<p>qolla sehloai-kotloloho le sehloai-potoloho lipolelong, ba be ba bolele mefuta ea tsona.</p> <p>hlalohanya popeho ea sehloai-kotloloho le sehloai-potoloho.</p> <p>Bopa lipolelo tsa sehloai-kotloloho le sehloai-potoloho.</p> <p>tlatse likheo seratsoaneng ka sehloai se boletsoeng.</p>	
--	--	---	--	--

Sepheo: Qetellong ea sehlopha sa borobong barutuo ba be ba ka:	Moko-tabane, litsebo-ketso le makhabane	Tse ka etsoang	Tse hlalhojoang: tichere e hlallobe tsebo ea morutuo ea ho:	Lithusa-thuto
27. sebelisa sehokelo ka nepo ho hlalisa meeelo e fapaneng.	Moko-tabane Moelelo ea sehokelo ho bontša:	Barutuo ba: <ul style="list-style-type: none"> hopotsane mosebetsi oa sehokelo ba be ba ngole lipolelo ho bontša mesebetsi eo. 	sebelisa sehokelo ka nep oho kopanya mantsoe le lipolelo	Lingoloe

	<p>-khanyetso; -tiiso; -ho tšoana le ho se tšoane; -keketso -lebaka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • qolle lihokelo lipolelong ba be ba bolele hore na li thusa joang ho chabisa moelelo oa polelo. • sebelise sehokelo lipolelong ho bontša tiiso, keketso, lebaka esita le ho hlakisa maikutlo a loants'anang, lumellanang. • sebelise lihokelo tseo ba li filoeng ke tichere lipolelong hore lipolelo tseo li etse moelelo o phethahetseng. • fuae lethathamo la lihokelo 'me ba hlalose moelelo o fetisoang ke tšebeliso ea tsona. • bale seratsoana, ba qolle lihokelo ba be ba hlalose meelelo e fetisoang ke tsona. • sebelise lihokelo ka nepo ha ba ngola meqoqo, athikele esita le mangolo. 	<p>qolla lihokelo le ho lokolisa hore na li thusa joang ho chabisa moelelo</p> <p>sebelisa sehokelo lipolelong ho bontša tiiso, keketso, lebaka esita le ho hlakisa maikutlo a loants'anang, lumellanang.</p> <p>hlalosa moelelo o fetisoang ke lihokelo tse a li filoeng</p> <p>qolla lihokelo liratsoaneng le ho hlalosa meelelo o fetisoang ke tsona</p> <p>sebelisa lihokelo ka nepo ha a ngola meqoqo, athikele le lengolo.</p>	
--	---	---	--	--

TATAISO EA TICHERE

<p>Sepheo: qetellong ea sehlopha sa 9, bana ba be ba ka:</p>	<p>Malebela</p>										
<p>bala liballoa-kutloisiso tse fapaneng tsa bolelele ba mantsoe a 700 - 800 ka sepheo sa ho ngola kakaretso.</p>	<p>Buisana le bana ka mantsoe le lipoleloana tse ba thatafallang e le ho lokisetsa ho ngoloa ha kakaretso Mekhoa ea ho qolla lintlha tsa bohlokoa ke e latelang:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ho ngola lintlha tsa taba e le 'ngoe li ikemetse <table border="1" data-bbox="751 435 1892 643"> <thead> <tr> <th>Sesosa</th> <th>Litholoana</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ho se bapale</td> <td>botlokotsebe</td> </tr> <tr> <td>Lijo tse mafura</td> <td>Makhopho sefahlehong</td> </tr> <tr> <td>Ho se noe metsi</td> <td>Liphieo tse sa sebetseng hantle</td> </tr> <tr> <td>Ho ja ka matsoho a litšila</td> <td>Mafu; haholo-holo letšollo</td> </tr> </tbody> </table> Ho ngola lintlha kamoo li hlahang kateng seballoa-kutloisisong <ol style="list-style-type: none"> Ho se bapale Lijo tse mafura Ho ja matsoho a litšila Ho se noe metsi Botlokotsebe Makhopho sefahlehong Liphieo tse sa sebetseng hantle Mafu- haholo-holo letšollo <p>Mokhoa oa ho ngola kakaretso Kakaretso e sebelisa bonako bo fapaneng ho latela litaba tsa seballoa-kutloisiso. Hlokomelisa barutuoa ho sebelisa lihokelo kapa lipoleloana tse fapaneng hobane li na le matla a fapaneng ho fetisa molaetsa. Mohlala:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ho ekeletsa litaba tse seng li boletsoe: <i>hape, tse ling ke, kantle ho moo, kathoko ho moo.</i> Ho bontsa tlhahlamano ea liketsahalo: <i>hang-hang, pele ho moo, kamor'a moo, kaholimo ho tsohle, qetellong, e sale sethathong, eaba, ntlha ea pele...</i> Ho kopanya taba le e 'ngoe kapa ho hlakisa taba: <i>ho hlakisa taba ena, mohlala, hona ho bonoa ka, u ka hla ua bona ho...</i> Ho hlakisa litaba tse hanyetsanang: <i>empa, ka lehlakoreng le leng, bang ba re, homme, 'nete ke hore</i> e) Ho bapisa lintho tse tsoanang: <i>joaloka, ka ho tsoana...</i>, sa 	Sesosa	Litholoana	Ho se bapale	botlokotsebe	Lijo tse mafura	Makhopho sefahlehong	Ho se noe metsi	Liphieo tse sa sebetseng hantle	Ho ja ka matsoho a litšila	Mafu; haholo-holo letšollo
Sesosa	Litholoana										
Ho se bapale	botlokotsebe										
Lijo tse mafura	Makhopho sefahlehong										
Ho se noe metsi	Liphieo tse sa sebetseng hantle										
Ho ja ka matsoho a litšila	Mafu; haholo-holo letšollo										

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Barutuo ba nang le bokooa ba pono ba lokisetsoe seo ba tl' o se bala ka mongolo oa bona (braille) ❖ Barutuo ba nang le bokooa ba kutlo ba fuoe monyetla oa ho pheta tseo ba li balileng ka Puo ea Matsoho.
ntša liphoso tsa mopeleto le matšoao lingoloeng.	<p>Kamehla hatella bohlokoa ba popeho ea puo hobane ke eona e ka thusang bana ho itšoa. Hape, poloko ea nako le eona e bohlokoa, haholo ha ba ngola moqoqo. Ba tloetse ho emisa ho ngola ha ho setse metsotso e mehlano pele nako e fela, e be ba sebelisa metsotso eo ho intša liphoso.</p> <p>Sebelisa meqoqo ea bana ho qolla lintho tse lokelang ho rutoa bocha hobane li ba fa bothata. Hape, u ka sebelisa mosebetsi o liphoso haholo, ho thusa bana ho ela hloko liphoso tseo ba lokelang ho li hlaola, u lumellane le mong'a mosebetsi.</p>
ngola moqoqo-tšeka-tšeko ka bolelele ba leqephe le halofo.	<p>moqoqo-tšeka-tšeko</p> <p>Moqoqo ona ke oo ho oona barutuo ba lebeletsoe ho manolla/nyebekolla/hlahloba taba e teng bophelong ba fana. Hangata sehlooho sa moqoqo ona se na le taba e le 'ngoe eo ho lebeletsoeng hore ho buuo ka eona.</p> <p>Mohlala: Molemo oa thuto bophelong ba bana; Botle ba lithaba; Kotsi ea thefishini baneng. Re se e kopanyeng le khang hobane khang e mahlakore a mabeli.</p> <p>Mohlala: Thuto e Molemo bophelong ba ngoana. Uena u re'ng?</p>
ngola moqoqo-tlhalosi ka bolelele ba leqephe le halofo.	<p>Moqoqo-tlhalosi o reretsoe ho thusa 'mali ho iketsetsa setšoantšo sa moea kapa karaburetso. Ho bohlokoa hore ha morutuo a ngola moqoqo ona, a sebelise mekhoha-kutlo eohle (pono, tatso, monko, kutlo, letlalo, maikutlo)</p> <p>Selelekela se lokela ho senola seo sengoli se tl' o bua ka sona esita le ho hohela 'mali.</p> <p>Bohare bo bopiloe ka lipolelo tsa sehlooho le lipoleloana tse tlatsetsang polelo ea sehlooho e leng hore seratsoana ka seng se jere taba e le 'ngoe e nang le polelo ea sehlooho le lipoleloana tsa tlatsetso. Ka nepo, seratsoana sea phetheloa ho bontša hore litaba tsa sona li fihlile pheletsong.</p> <p>Qetello e ka fanoa ka mokhoa oa ho akaretsa ka bokhutšoanyane kapa/le ho fana ka maikutlo ka seo a buileng ka sona.</p>
ngola moqoqo oa pale ba ipapisitse le sehlooho kapa litšoantšo ka bolelele ba leqephe le halofo.	<p>Litšiea tsa moqoqo oa pale</p> <p>Tikoloho:</p> <p>-selelekela: ho ka etsahala hore kahar'a selelekela tikoloho e be sieo. Moo e leng teng, e ka araba (neng, kae, mang) ka mokhoa o mokhutšoanyane.</p> <p>-bohare: mona tikoloho e ka fetoha, ea pharalla kapa ea sala e ntse e le eona eane ea mantlha.</p> <p>Mekhoa-kutlo e bohlokoa haholo bakeng sa ho chabisa liketsahalo tsa moqoqo. Eona ke e latelang: pono, tatso, monko, kutlo, letlalo, maikutlo Tema:</p>

	<p>-qalo e hlakileng ke moo sengoli se qalang ho pheta litaba kamorao ho ho li lelekella -khoho ke ntšetso-pele ea litaba ka mokhoa o pharaletseng, -sehlohlo ke khubu ea taba, -qetello e fera litaba tsa moqoqo.</p> <p>Tichere e hlokomelise bana hore ho fapana le ho beha taba ka bokhutšoanyane, ba e hlalose ka puo e fanang ka setšoantšo sa seo ba se bolelang. Mohlala <i>A kena a halefile e ka chabisoa ka hore (A ipetsetsa, a khobolaka, a koebelaka, a futha joaloka poho, a nka ntšonyana a e betsetsa koana!</i></p>
ngola lengolo le tataisitsoeng la setsoalle le la tšebetso	<p>Seratsoana sa pele se totobatsa sepheo sa ho ngola lengolo ho sa reseloe kenyeletso ea litaba tsa maphelo. Karoloana ea litaba tsa bophelo li se fete 1 ½ lines.</p> <p>Ela hloko hore ha bana ba ngollana mangolo, u a bale pele a fetela ho beng ba 'ona e le ho qopa litaba tse sa amoheleheng.</p> <p>Ha bana ba se ba ile ba ngollana ka poso, ba ka iketsetsa lionfolopo, 'me tichere ea "na ea sebetsa e le mohokahanyi ka ho bala mangolo ao pele a fetela ho beng ba 'ona.</p>
	<p>Lengolo la tšebetso e ka ba la tletlebo, ho kopa mosebetsi, ho mema motho oa boemo bo khethehileng, ho hlokomelisa kapa ho leboha Ela hloko tse latelang: Letsatsi: La 30 Phuptjane 2015 (Hlokomelisa bana ho ngola khoeli ka lebitso la eona la Sesotho) Aterese: P.O. Box 12 / Box 12 Maseru 100 Hlokomelisa bana ho ngola nomoro (code) ea poso e nepahetseng.</p>
ngolla maselinyana ka litaba tse fapaneng.	<p>Hlokomelisa bana hore litaba li ka ngoloa ke baqolotsi ba maselinyana ,bahlophisi kapa baiithaopi.Sehlooho se ngoloe ka lithaku tse nyane ba se sehelle.Khothaletsa bana ho iketsetsa maselinyana a sekolo.</p>
ngola athikele ka litaba tse fapaneng tse amang bophelo ba sechaba	<p>Maele a ka sebelisoang ho bontša kotsi ea li-ponzi schemes/ phush-phush</p> <p>E bona mahe ha e bone leraba (ponzi scheme) Khomotso tala li mahlo a matšo U se ke oa khahloa ke none e feta e hlotsa Sekhukhuni se bonoa ke sebatlali Phoofolo mahlo a eona ke motho (maruo a motho a lokela hlokomeloa ke mong'a eona) Peo e tsoa mobung: ho rorisoa kotleho e hlahisitsoeng ke se bolokiloeng Khomotso tse morena, le manamane a tsona</p>

	Likhomo ha li ke li otloa sefahleho (letlotlo ha le qhomeletsoe)
PHELISANO LE BOCHABA	
manolla litloaello le mekhoha e fapaneng ea ho etsa lintho.	Lijo tseo barutuo ba ka li bapisang: lekhotloane/sechu; leqebekoane (mokhoa oa ho pheha); liqhoome (mokhoa oa ho lokisa; sekele (mokhoa a ho pheha); bohojoana-masatsoana/setampo ; mangangajane; nyekoe; lisoenya (makotikoti/ lipolasetiki); lihoapa; sefinela/boroso; tšoeu-koto/mageu.
hlalosa kemaro le tlhokomelo ea moimana le ngoana.	Melaoana ea kemaro: u se tsamaee sakeng; ho se kute moriri; ho se khutle monyako; ho potoe kamora'; ho se cheche; ho se roke; ho se robale le motšoare; Tlhokomelo: lipitsa; khoeetsa; Mekhoa ea ho reha ngoana lebitso: liketsahalo, thehello (ho fana ka lefutso/ fua lebitso la ngaka ea 'm'ae), maemo Bohlakoa ba kanyeso: mokhoa oa ho thibela pelehi; ho etsa bana ba phetseng hantle Maele a amanang le ngoetsi le mokhoenyana: -ngoetsi e ngalla motšeo -mokhoenyana bohoeng ke sebatatso -sa bohoeng se ratha se iname -monyala-ka-peli o nyala oa hae
	Lipapali: Liketo: counting Liketoana: counting, bolutu, pono ea mahlo; chorisa kelello, h ba seli, moea oa tlholisano, mamello le ho amohela tlhoko, tsebelisano, setsoalle Morabaraba: critical thinking; vocabulary; mamello, bokheleke, tlosa bolutu, chorisa kelello/ hlabolla Seqata-majoana: tiea pelo; ho nepa; ho qoba, sefutho Ho kalla: kelello e chatsi, ho loana le ho itsireletsa Cheko: ho bala, ho latela melao, ho koetlisa 'mele Ho khoasa litali: ho ipatlela lijo, ho bala, ho hlolisana, leihlo le nchocho, ho nepa, ho tlosa bolutu Karete: bokheleke ba puo, e u ruta ho bala, leihlo le nchocho Khati: ho bala, puo, koetlisa 'mele, tsebetso-'moho, tlholisano Lesokoana: rapella pula, tlosa bolutu, boikoetliso, aha setsoalle, tsebna, koetlisa ka maqiti Lilotho: tlosa bolutu, ho inahana kapele, ho ba seli, puo tlholisano Mantloane: bophelo ba malapeng le kamoo ba lebeletsoeng hoitsoara kateng, mesebetsi ea malapeng, sebetsa 'moho, ho tataisana/ eletsana, e hlahola maikutlo a ba utloileng bohloko, puo

	-moshemane ngoale
	<p>Sehokelo. Hlokomelise barutuo hore sehokelo ha se sebetse feela ho kopanya mantsoe kapa lipolelo, empa se natefisa se ngoetsoe ka ho supa seo sengoli se lumellanang le sona, se hanyetsanang le sona, ho tiisa taba, ho eketsa seo ho neng ho se ho builoe ka sona, ho bontša ho tšoana le ho se tšoane ha taba . Ekasita le ho hlakisa makhetlo ao taba e itseng ho buuang ka eona. Se sebetsa hape ho tloha seratsoaneng/ntlheng e 'ngoe ea ho e 'ngoe. Hlakisa hape hore sehokelo ha se lentsoe le le leng kamehla. Lipoleloana tse kang; Joaloka ha ke boletse, taba ea pele, leha ke ile ka re, kantle ho moo. Li ka sebetsa ho kopanya litaba.</p> <p>Mohlala Leha ke lumallana le maikutlo a reng bana ba lokela ho rorisoa kamehla eohle, feela ke hloile ha ho thoe ho ba bolella ha ba etsa liphoso ho ba liha meea. Ke lumela ruri hore motho ke sebopuo se ratang ho phaphathoa. Empa le teng ho fana ka thoriso ka linako tsohle, hobane ho thoe ho etsa joalo ho fa motho boitšepo, ha se taba eo ke e lumelang. Ke bona hona e se ho aha empa e le ho lihela bana. Joaloka ke hlakisistse ke tihisa ruri hore thupa eona e lokela ho otlolloa nako eohle.</p>

	<p>Mohobelo: bokhabi, setsoalle, bokheleke, tsebelisano, tholisano, pina Mokhibo: Selialia/ sephumula/ tenye/ senyamo: monyetla oa ho ikhethela mohlankana eo a ratang ho nyaloa ke eena, Serobolela:</p>
--	---

<p>sebelisa puo ho lokolisa bohlokoa ba ho sebelisa chelete ka hloko.</p>	<p>Mantsoe a tloaelehileng tšebeliso ea chelete: phaello, molato/ sekoloto, boloka, moruo, banka, tahlehelo, ho fafa, ho hafa ka nkatana, bokhonatha, ho jeoa, koalla, bulela, <i>tsetela</i>, <i>reka</i>, <i>etsa likhakanyo</i>, <i>lefa</i>, <i>kalima</i> boleng ba chelete.</p> <p>Tse ling tsa linnete tsa bophelo tseo barutuo a aka buang ka tsona ke tse latelang: -u ne u fetsetsa chelete ho mang? -u sebelitse mokhoa ofe? -u ile ua kopana le mathata afe? -u ka be u ile ua etsa eng ho qoba mathata ao?</p> <p>Maele a buang ka chelete: Batho ba ke ke ba u ratoa kaofela u se chelate; Chelete e etsa motho morena; Ho fufatsoa ke chelete; Chelete e ea cheleteng; Chelete e ka isa motho lihelong; Chelete ke makhona-tsohle; U se iketse sera sa chelete; Matsoho a lemsetsa 'metso</p>
<p>SEBOPEHO-PUO</p>	
<p>hlalohanya mefuta ea leikemisa le mesebetsi ea lona.</p>	<p>Botona le botšehali Khoho: Mokoko sethole Poli: phoko/thotolo memetsane Nku: pheleu/khatala sethole/oi Khomo: poho/pholo sethole Phera pulumo Tau tauhali Pere: poho/lehaole</p> <p>Motho: -mohlankana moroetsana -leqheku leqhekoana -mora morali -mokhoenyan ngoetsi -molala lefetoa -leqai lethisa</p>

LITŠOBOTSI TSA LITHAPHOLISO-TATAISO KA MEFUTA EA TSONA

1. ATHIKELE (article)

SEHLOOHO SE HOHELANG, KA TLHAKU TSE KHOLO LE MABITSO A MONGOLI TLAS'A SEHLOOHO.

Mohlala: MARIHA A FETOHILE MOHLORISI OA SECHABA MOLLO

~~Ka Seealemetse Mohapi~~

2. TLALEHO EA TŠEBETSO (formal report)

Eona e ngolloa ba boholong; Morena, Mookameli oa Sekolo, Mookameli oa Sepolesa, Mok'hanselara j.j. E lokela ho hlahisa tse latelang:

1. Ea ngolloang, setsi / lefapha leo a le sebeletsang,
2. Sehlooho sa tlaleho
3. Motekeno le mabitso a mongoli
4. Letsatsi leo Tlaleho e ngoloang ka lona

Mohlala: Ho Mookameli oa Sepolesa

Pitso Ground

Maphephe a baitšokoli a fetoha lesupi ke mollo

SMohapi

SEEA-LE-METSE MOHAPI

La 12 Pherekhong 2018

3. **TLALEHO EA KORANTA** (newspaper report)

Eona e ikhetha ka linthona tse 'maloa, empa haholo-holo selelekela sa eona (the lead paragraph). Se ka ngoloa ka mekhoe e meraro; **tlhalosi** (description lead), **qotsulo** (quote lead) le **tlaleho** (news lead). TG e ka hlalosa ka mokhoa oo oa Sekhooa o ka masakaeng. Empa he e qaloa tjena:

Mohlala: **MAPHEPHE A BAITŠOKOLI A FETOHA LESUPI KE MOLLO**

Ka Seea-le-metse Mohapi

4. **LENGOLO HO MOHLOPHISI** (letter to the editor)

Ho hlokomeloe hore lengolo ho mohlophisi e ntse e le karolo ea **lengolo la tšebetso**, kahona le nka litšobotsi tsa lengolo leo. Lona le ka shebahala tjena:

Mohlala: _____ Khatibe Ha-Jane
_____ P.O. Box 314
_____ Botha-Bothe 400
_____ La 12 Tšitoe 2017

_____ Mohlophisi
_____ Leselinyana la Lesotho
_____ Box 134
_____ Morija 190

_____ Monghali/ Mofumahali // Mohlophisi (mohlophisi eona e tsamaea e le `ngoe ha e sebelisitsoe)

MOLLO O SIEA BAITŠOKOLI LEPALAPALENG

_____ Ka boikokobetso
_____ **SMohapi**
_____ **SEEA-LE-METSE MOHAPI**

MEHLALA EA LIPOTSO LE LIKARABO

1. Nakong ea mariha ho ee ho be le tšenyō e ngata e bakoang ke mollo malapeng, likhoebong le mesebetsing ka ho fapana. Ngolla e 'ngoe ea likoranta **athikele** ka boemo bona u sebelisa lintlha tse latelang:
 - hlalosa seo u bonang e le sona sesosa sa mollo ona.
 - tse tlišoang/ behoang ke mollo ona.
 - tse ka thusang ho fenyā tšenyō ena esitana le likhothaletso tsa hao.

Qala athikele ea hao ka sehlooho se hohelang, u be u ngole mabitso a hao ka botlalo.

2. Ho bile le ho cha hoa maphephe a baitšokoli ho tsohileng ho bonoa hoseng ho hong. U le e mong oa ba boneng ketsahalo ena, sepolesa se u kopile ho fana ka **tlaleho** ea se etsahetseng. Sebelisa lintlha tse latelang:
 - boemo ba hao.
 - u tlaleha ka ketsahalo efe?
 - e etsahetseng neng, e etsahalla hokae?
 - fana ka sesosa.
 - hlalosa tšenyō e bakiloeng ke mollo ona.
 - khato e ileng ea nkuoa e bile efe?

Qala tlaleho ea hao tjena: 'Ho Mookameli oa Sepolesa', 'me u hopole ho qetella ka tsela e nepahetseng.

3. U le motlalehi oa litaba oa e `ngoe ea likoranta, u bile teng sebakeng sa ketsahalo e `ngoe moo mollo o chesitseng maphephe a baitšokoli. Ngolla **tlaleho** e eang **koranteng** ea heno ka tsa ketsahalo eo. Sebelisa lintlha tse latelang: Ho cha hoa maphephe ho etsahetse neng?
 - Sesosa sa mollo le tšenyō e bileng teng ke life?
 - Likhato tse nkuoeng ho thusa ho tima mollo ke life?

Qala tlaleho ea hao ka sehlooho se hohelang, u be u ngole mabitso a hao ka botlalo.

4. (a) Nakong ea mariha ho ee ho be le tšenyō e ngata e bakoang ke mollo malapeng, likhoebong le mesebetsing ka ho fapana. Ngolla **mohlophisi** oa e `ngoe ea likoranta **lengolo** ka boemo bona u sebelisa lintlha tse latelang: □ hlalosa seo u bonang e le sona sesosa sa mollo ona. □ tse tlišoang/ behoang ke mollo ona.

□ tse ka thusang ho fenyā tšenyō ena esitana le likhothaletso tsa hao.

Qala lengolo la hao tjena: 'Mohlophisi', 'me u hopole ho le qetella ka tsela e nepahetseng.

- (b) U qholotsehile haholo ke litaba tseo u li balileng ho e `ngoe ea likoranta ka litaba tse amang ho cha hoa maphephe a baitšokoli motse-moholo Maseru.

Ngolla **mohlophisi** oa koranta eo **lengolo** ka se u qhololitseng, u sebelisa

lintlha tse latelang:

- tlaleho e u qhololitseng, mongoli oa eona le letsatsi la phatlalatso ea eona.
- Moko-tabā oa tlaleho eo u e balileng le se hlileng se u qhololitseng. □ Maikutlo a hao ka litaba tseo.

Qala lengolo la hao tjena: "Mohlophisi", `me u le qetele ka tsela e nepahetseng.

1.

MARIHA A FETOHILE MOHLORISI OA SECHABA, MOLLO!

Ka Seea-le-metse Mohapi

Ho bonahala matsatsing ana ho qhoma ha mollo malapeng, likhoebong le liofising ka ho fapana tsa mafapaha a sebeletsang `muso oa Motlotlehi ho fetohile mohlōrisi e mocha oa sechaba le bahlanka ba `muso, haholo-holo nakong ea mariha. Ka linako tse ling sesosa sea tsebahala, ka tse ling nthoe ena e fetoha mohlōlo-tabā o lulang o opeloa liatla. A eat la mariha le monongoaha re tla e bona meka le mehlōlo ena.

Mekhahlelong ena e boletsoeng, ho ee ho etsahale hore ha ho ile hoa bata hantle, joalokaha a bata mariha a moraong ona ka baka la phetoho ea boemo ba leholimo, ba malapa ba tetemetsa mello ea mashala, kapa ba besa lifuthumatsi tsena tsa parafini kapa tsa motlakase. Le mesebetsing mona ho ba joalo feela. Motho ha a qala a re batha! mosebetsing le pele a ka etsa thapelo feela o etsa bonnete ba hore sea hoba sefuthumatsi. Ba malapa bona baa be ba kabeletsa tjena ho thibela bana mohatsela le lifuba. Joale ho tla besoa letšoare lohle, mantsiboea ho fokotsoa molora feela, ha ho emisoe ho besa...

Ha ho le tjena ua fumana batho ba qhalile likobo. Ba be ba khalehe hona ifo moo. Le bona bana ba liofising mona motho o be a qetelle a tsamaile a lebetse ho tima sefuthumatsi kaha ha a ile a se besa o se besitse! O phetha mesebetsi eohle ea hae ntho ena e ntse e hoba feela pela hae mona. Bolebali bo tsoetsoe le motho bona, `me maemong a kang ana ha ho makatse ha batho re ka iphumana re entse liphoso tsa ho chesa matlo le tsona liofisi ke ho leka ho ba haufi le leshala ka nako tsohle.

Empa he boramenyetla ba tsoha bora haholo ha maemo a le tjena ka ho tseba hore ho bobebe ho ipata kamora bolebali. Akere lik'hamphane tsee tsa 'lichorensé' – joalokaha nkho a ne a tloaetse ho li bitsa, li ee be li bokeletse lichelete bathong moo joale batho ba hloka lichelete tseo ho nchafatsa lithepa tsa bona, ba se ba batla tsa morao-rao. E be motho o tla etsa eka o ile a sireloa ha ho tla cha. Le liofisiri li na le ho e etsa ntho ena ea ho pata bopaki le maputulo a mang ka ho etsa eka li ile tsa lebala hore ha lia ka tsa tima lifuthumatsi ha li tloha mosebetsing.

Joale ho che thepa eohle ea lelapa, kapa ea ofisi e joalo, ho sale ho le masoiti le mahooko feela. Hela oa senya mollo. Bana ba ee ba sale ba itlhophere nthoana tsa batho, liaparo e le tse `meleng feela, haeba motho a ne a robetse a tenne. Ho seng joalo ua fumana ngoana a setse a le bolatsi, a le mahala-hala, a ntse a qhaqhasela ke serame sa bosiu le letsoalo. Liofisi tsona e e-ba mehau feela. U tla utloa ho thoe thepa e libuka le mechini e bolokileng mesebetsi ohle o etsoang ke ofisi e joalo e chele lore! Ho bile ho boleloa hore hore e lokisoa ofisi e joalo ho tla hlokoa bokhotho-khotho ba chelete. Le malapeng ho joalo; ho tsosa ntlo ha se papali, ho reka thepa le hona ha se `mantloane. Bomenemene ba ngoan`a moth obo feletseng!

Feela ke re re shebelletse... `Na hoja ke `muso kea laela nka be ke hla ke re ho hle ho sebelisoa lifuthumatsi tse seng kotsi hohle, malapeng le mesebetsing, Ntho tsena tsa morao-rao tseo u tlang ho utloa ntlo e le phehlekanane empa u sa bone na e ntse e futhumatsoa joang. le motlakase oa letsatsi ehlile o motle haholo ntlheng ea ho bolokeha. Lesotho ke naha ea matsaranka a phahameng a lithaba ao ho se nang lebaka la hore na hobaneng ha ho ke kekeng hoa fehloa motlakase ka moea ona o mongata lithorong tsa lithaba tsena tsa Lesotho. Ho se etse lintho tse kang tsena tse khotlaetsoang mona ke ho akofisa masisa-pelo ana ao re a bonang naheng ena boholo ba nako ha e le mariha, ho li etsa ke ho ipeha lehaheng le moriti nakong tsohle.

2.

Ho Mookameli oa Sepolesa

Pitso Ground

MAPHEPHE A BAITŠOKOLI A FETOHA LESUPI KE MOLLO

Ke le moahi oa Stadium Area, ka ho sareloa ho hoholo, ke u tlaleha ka mollo o chesitseng maphephe a baitšokoli a haufi le seemelo sa makoloi a baeti sa Manonyane bosiuang bo neng bo sella Labohlano la la 12 Phereknog 2018.

Ho ea ka ba bang ba beng ba maphephe, eka mollo ono sesosa oona ke molebeli oa maphephe ano ea hiriloeng ke baitšokoli ka kopanelo. Ho utloahala ha a ile a hloloa ke lelakabe la mollo o ileng oa butsoeloa ke moea, 'me oa nanabeloa ke lephephe le neng le le haufi le moo a neng a beselitse lipampiri le mabokose. Ke moo eitseng ha a re oa tima hoa fumaneha hore o se a siuoe ke nako, eaba mollo oa mo hlola kaha maphephe ao a ile a o nelehetsana ka potlako e kholo ka lebaka la bongata ba moea oa meson eo.

Boholo ba thepa e rekisoang ea baitšokoli e cheletse moo ke bohoko, le sac hang e senyehile hoo e ke keng ea hlola e sa sebelisoa hape. Ke maphephe a ka bang leshome le metso e mehlano a anngoeng ke mollo ona.

Ha ke qala ho bona khanare ea lelakabe la mollo oo ka fesetere ea ntlo e aka, ke ile ka letsetsa ofisi ea heno ho kopa thuso, ka hlabela baahisane le 'na mokhosi. Boholo re ile ra phallela moo, ra fumana le batho ba metse e haufi ba se ntse ba fihla ho phoka bohale ba mollo o obo neng bo tlokile haholo. Re sa tsoa fihla, hoa tla fihla Litima-mollo tse sehlophahali tsa Sepolesa sa likoluo tsa mollo. Ke tsona lihlopha tse tse ileng tsa atleha ho e loana hore ebe maphephe a mang a ile a phonyoha.

Ke tšepa hore tlaleho ena e tla thusa Setsi sa heno ho phetha mosebetsi oa son aka katleho.

S.Mohapi

SEEA-LE-METSE MOHAPI

La 13 Pherekhong 2018

3.

MAPHEPHE A BAITŠOKOLI A FETOHA LESUPI KE MOLLO

Ka Seea-le-metse Mohapi

Shekhmahali ea lelakabe le khoholi ea mosi o bupetsang habohlolo li ile tsa hloabaetsa baahi ba Motse oa Stadium Area bosiuang ba la 12 Pherekhong monongoaha. Ke ha mollo o ne o fiela maphephe le thepa e neng e le kahar`a ona tsa baitšokoli, o a siea e le lesupi, beng ba sala ba ithophere le ho beha matsoho hloohong. **(telekel`a tlhalosi)**

Sesosa sa mollo ona se belaeloa e le molebeli oa `ona maphephe ao, ea neng a leka ho iphuthumatsa kaha e ne e ingoaiile ka oto la pele. Eka o ne a besitse ka lipampiri le mabokose ao eitseng ha mollo o kekela, o befeloa ke malakabe, oa nanabela maphephe a haufi. Ho chele, hape, le thepa ea bona basebetsi bao ba sebeletsang maphepheng moo; e chele kaofela, le e setseng ha se e ka hlolang e sa sebelisoa ho hang ho ea ka ba bang ba beng ba maphephe ao.

“Re setse re le tjena ka ha u re bona, ngoan`eso, ha hoa sala le ha le mpotsa tšepo e aka!” ho bolela e monga a ba senyehetsoeng, mofumahali 'Manthako Sehleho (51). O re ha ba tsebe hore na boemong bono b aka thusoa ke mang eo e ka bang Mosamaria ea molemo.

Ha a botsoa ka seo e ka bang thuso ea nakoana ho baitšokoli bana, Ratoropo oa Maseru, monghali Phatšoane Moramang o supile hore Lekhotla la Toropo ea Motse-moholo Maseru le tla ba le tulo ea tšohanyetso ho leka ho fumana hore ebe thuso e potlakileng e ka ba efe sebakeng sa baitšokoli bana. “Ke utloa hajoale ke sa tsielehile haholo ke tšenyho ena le tahlehelo e kana-kana ea thepa ea batho ba ithukhubeletsang hore bophelo ba bona bo ntlafale e le bona ba intlafatsang... `me lebitsong la Lekhotla `moho le Lekala la Likhoebo tse nyane mona motse-moholo, re saretsoe haholo.” Ke eena monghali moramang ea itsatso.

Phala ea Sepolesa sa Lesotho, monghali Mpiti Mopeli eena o ile a li beha tjena, “O ne o le boima mollo ono ha o boleloa, empa litho tsa sepolesa sa heso lefapheng leno la mollo li ile tsa e hlanaka senna ho o tima.” O bile a tsoelapele ka ho leboha sechaba sa motse oo oa Stadium Area, haholo-holo moahi ea ileng a hlaba patsana hang ha a bona ketshalo eo. “Hoja a se ithabe ho re tsebisa ka moea hae, re ka be re bina ra shoelella, kaha ho ka be ho se le le leng la maphephe le phonyohileng.” A khothaletsa hore sechaba se hlokomele mollo haholo, kaha ho bonahala o fetohile lefu le lecha le nkelang batho tsa bona ka sehloho.

4. (a)

Mohlophisi

MARIHA, MOHLORISI E MOCHA OA SECHABA KA MOLLO!

Ho bonahala matsatsing ana ho qhoma ha mollo malapeng, likhoebong le liofising ka ho fapana tsa mafapaha a sebeletsang `muso oa Motlotlehi ho fetohile mohlorigi e mocha oa sechaba le bahlanka ba `muso, haholo-holo nakong ea mariha. Ka linako tse ling sesosa sea tsebahala, ka tse ling nthoe ena e fetoha mohlolo-taba o lulang o opeloa liatla. A eat la mariha le monongoaha re tla e bona meka le mehlolo ena.

Mekhahlelong ena e boletsoeng, ho ee ho etsahale hore ha ho ile hoa bata hantle, joalokaha a bata mariha a moraong ona ka baka la phetoho ea boemo ba leholimo, ba malapa ba tetemetsa mello ea mashala, kapa ba besa lifuthumatsi tsena tsa parafini kapa tsa motlakase. Le mesebetsing mona ho ba joalo feela. Motho ha a qala a re batha! mosebetsing le pele a ka etsa thapelo feela o etsa bonnete ba hore sea hoba sefuthumatsi. Ba malapa bona baa be ba kabeletsa tjena ho thibela bana mohatsela le lifuba. Joale ho tla besoa letšoare lohle, mantsiboea ho fokotsoa molora feela, ha ho emisoe ho besa...

Ha ho le tjena ua fumana batho ba qhalile likobo. Ba be ba khalehe hona ifo moo. Le bona bana ba liofising mona motho o be a qetelle a tsamaile a lebetse ho tima sefuthumatsi kaha ha a ile a se besa o se besitse! O phetha mesebetsi eohle ea hae ntho ena e ntse e hoba feela pela hae mona. Bolebali bo tsoetsoe le motho bona, `me maamong a kang ana ha ho makatse ha batho re ka iphumana re entse liphoso tsa ho chesa matlo le tsona liofisi ke ho leka ho ba haufi le leshala ka nako tsohle.

Empa he boramenyetla ba tsoha bora haholo ha maemo a le tjena ka ho tseba hore ho bobebe ho ipata kamora bolebali. Akere lik'hamphane tsee tsa 'lichorensense' – joalokaha nkhono a ne a tloetse ho li bitsa, li ee be li bokeletse lichelete bathong moo joale batho ba hloka lichelete tseo ho nchafatsa lithepa tsa bona, ba se ba batla tsa morao-rao. E be motho o tla etsa eka o ile a sireloa ha ho tla cha. Le liofisiri li na le ho e etsa ntho ena ea ho pata bopaki le maputulo a mang ka ho etsa eka li ile tsa lebala hore ha lia ka tsa tima lifuthumatsi ha li tloha mosebetsing.

Joale ho che thepa eohle ea lelapa, kapa ea ofisi e joalo, ho sale ho le masoiti le mahooko feela. Hela oa senya mollo. Bana ba ee ba sale ba ithophere nthoana tsa batho, liaparo e le tse `meleng feela, haeba motho a ne a robotse a tenne. Ho seng joalo ua fumana ngoana a setse a le bolatsi, a le mahala-hala, a ntse a qhaqhasela ke serame sa bosiu le letsoalo. Liofisi tsona e e-ba mehau feela. U tla utloa ho thoe thepa e libuka le mechini e bolokileng mesebetsi ohle o etsoang ke ofisi e joalo e chele lore! Ho bile ho boleloa hore hore e lokisoa ofisi e joalo ho tla hlokoa bokhotho-khotho ba chelete. Le malapeng ho joalo; ho tsosa ntlo ha se papali, ho reka thepa le hona ha se `mantloane. Bomenemene ba ngoan`a moth obo feletseng!

Feela ke re re shebellelse... `Na hoja ke `muso kea laela nka be ke hla ke re ho hle ho sebelisoa lifuthumatsi tse seng kotsi hohle, malapeng le mesebetsing. Ntho tsena tseo u tlang ho utloa ntlo e phehlekanane ke mochoso, tse kang khase le liparafini, ha ke li ratisise. Motlakase oa letsatsi hee ona, o motle haholo ntlheng ea ho bolokeha. Lesotho ke naha ea matsaranka a phahameng a lithaba ao ho se nang lebaka leo ho ke kekeng hoa fehloa motlakase ka moea ona o mongata litlhorong

tša lithaba tsena tša Lesotho. Ho iphapanyetša likeletšo tsena ke ho akofiša masiša-pelo ana ao re a bonang naheng ena boholo ba nako ha e le mariha. Ho li phethiša ke ho ipeha lehahehng le moriti nakong tsohle.

Ka boikokobetšo

SMohapi

Seea-le-metse Mohapi

4. (b)

Mohlophisi

TLOKOTSI EA BAITŠOKOLI, MONYETLA OA BABUSI LESOTHO

Ke balile tlaleho ea Seea-le-metse Mohapi koranteng eona ena e phatlalalitšoeng ka la 13 Pherekhong monongoaha. Ruri ha kea bo hlotha ke litaba tse tlahiloeng moo, ha ke je litheohelang ho hang ke tsela eo ke bonang batho ba nang le boithukhubetšo - ba ho ipatlela tša bona ba sa iketše mekopa-kopa ba - sa tsotelloeng ka teng ke baholo ba rona.

'Mutlanyana le Tau-moholo

Ba re e ne e re, e le Tau-moholo le 'Mutlanyana. 'Mutlanyana a re ho Tau-moholo, ntate-moholo ha re ilo bona makoloi ke ale a etla. 'Mutlanyana a re ha re ichoese ba tle ba re akhele ka makoloing, ha e ba shoalane, re tle re thetele lipitša tša sereleli fatše.

Ba etsa joalo, ba fihla tseleng. 'Mutlanyana a re, ntate –moholo uena e ea pele mane, 'na ke tla ichoesa hona mona. Ba etsa joalo. Ha makoloi a fihla pel'a 'Mutlanyana, Leburu la nka phafa la shapa 'Mutlanyana habeli hararo. 'Mutlanyana a baleha. Koloi ea tsamaea, ha e fihla ho Tau-moholo, Leburu la hoalatsa phafa, la shapa Tau-moholo. Tau-moholo a mamella, la mo nka la mo akhela ka koloing koloi, la tsamaea ka eena. 'Mutlanyana a 'na a ba latela a le hojana.

Ka shoalane Tau-moholo a raha pitša ea sereleli, a e theta. 'Mutlanyana a fihla, ba theta pitša, empa Tau-moholo a ntse a rata ho tebela 'Mutlanyana. Ba fihla hae. Hosasa 'Mutlanyana a re, ntate-moholo, ha re e'o tsoma, re se ke ra ja sereleli sena hona joale. Re tle re se je mohla ho hatseseng. Ba ea ho ea tsoma.

Ha ba le naheng 'Mutlanyana a re, "Oee! Oee!" Tau-moholo a re, "U bitsoa ke mang?" A re " Ke batho ba motse oane. E re ke utloe na ba reng." A tsamaea. Athe o ea hae. A fihla a ja sereleli. A se ja, a se ja, a se ja, a se ja. A khutlela naheng. Tau-moholo a re, "Ba ne ba re'ng?" A re, "Ba ne ba re ke e'o reha ngoana lebitso." Tau-moholo a re, "U itse ke mang?" A re, "Ke itse ke mola oa pele."

Ba oroha. Hosane ba boela ba aloha. Le teng 'Mutlanyana a re, "Oee! Oee!" Batho bana baa nkhatatsa. A tsamaea a ea hae a fihla a ja sereleli hape. A khutlela naheng. Tau-moholo a re, "Ba ne ba re'ng?" A re, "ba ne ba re ke e'o reha ngoana lebitso." Tau-moholo a re, "U itse ke mang?" A re, "Ke itse ke mola oa bobeli." A etsa joalo hape le hape le hape. A se a re, "Ke mo rehile mola oa boraro, ke mo rehile molaoa bone." A 'na a etsa joalo ho fihlela sereleli se fela tu!

Hosasa ha ba tsoha ho ne ho bata haholo. 'Mutlanyana a re, "Kajeno ntate-moholo ho hatsetse ha re je sereleli. Tau-moholo a lumela. Eare ha ba koaholla pitsa ba fumana sereleli se le sieo. A bitsa 'Mutlanyana a mo botsa . 'Mutlanyana a latola, a imakatsa. Tau-moholo a re, "'Mutlanyana ke uena." 'Mutlanyana a latola a hlapanya haholo.

Qetellong 'Mutlanyana a re ho Tau-moholo, "ntate-moholo, ha re robale letsatsing. Ea jeleng sereleli o tla bonahala ka ho tsoehlela ka sebonong. Ea tsoehletseng a bolaoe. Tau-moholo a lumela, empa 'Mutlanyana a se ke a khaleha a ithobatsa. Tau-moholo a khaleha , eare ha a hona, 'Mutlanyana a hora sereleli ka pitseng, a tlotsa Tau-moholo ka sebonong. Ha a qeta a ithobatsa. Ha isa-isa motsotso, 'Mutlanyana a tsoha ka masene a re, "ntate-moholo, tsoha u bone, ke uena ea jeleng sereleli." Tau-moholo a tsoha, a fumana a tsoehletse mafura. Tau-moholo a manakisa 'Mutlanyana, 'Mutlanyana a baleha.

'Mutlanyana a fumana Tšoene a e-na le bana ba babeli. A re, "Tšoene, e re ke rute bana ba hau." Tšoene a lumela. A tsamaea, a siea bana le 'Mutlanyana. 'Mutlanyana a sala a ja bana ba Tšoene a bile a baleha. Ke tšomo ka mathetho

Tšomo ena e re hlokomelisa mekhoha, mahlale le pheletso ea boqhekanyetsi.

- Boqhekanyetsi bo etsetsoa sekhukhung- 'Mutlanyana o re ho Tau-moholo haeba shoalane re tle re thetele lipitsa tsa sereleli fatše.
- Boqhekanyetsi bo etsoa ke motho ea kahare ho sebaka seo kapa motho ea haufi le ea senyetsoang - Tau-moholo kaha o na le kahar'a koloi, ke eena ea ileng a tseba ho u tsoa sereleli hape ke 'Mutlanyana ea atlehang ho qhekella Tau-moholo hobane ke eena ea pel'a hae kapa ea sebetsang le eena.

- Ba babeli ba etsang boqhekanyetsi, ba loana ka bo bona, ba batla mekhoha ea hore a le mong a fumane molemo oa se sentsoeng - empa Tau-moholo a ntse a rata ho tebela 'Mutlanyana.
- Bona bana ba senyelitseng motho, ba qetella ba tsoana-fatše 'me taba ena e isa ho qabaneng ha bona- 'Mutlanyana o nyenyelepa a khutla naheng a ilo utsoa sereleli.
- Matsatsi a ho utsoa a mangata empa la ho tšoaroa le leng- 'Mutlanyananya o ne a nahana hore o bohlale empa Tau-moholo o qeteletse a hlokometse bolotsana ba hae 'me a mo phalalisa.
- Liketso tsa boqhekanyetsi li nyala motho- Ha a qeta ho phalalisoa ke Tau-moholo, 'Mutlanyana o boela a e ja bana ba Tšoene

Phakamotse le basali ba hae

Ba re e ne e re, e le Phakamotse le basali ba hae ba bane. Phakamotse o ne a na le koae e khubelu. Koae ena e ne e sa tsujoe ke batho ba bang, e tsujoa ke eena feela. O ne a laile basali ba hae hore ba se ke ba e tsuba ha a etile. Eitse hoba a nke leeto, basali ba hae ba bitsana, ba e sila eaba baa e tsuba. Ba shoella moo lebaleng.

Eitse ha mosali e mong oa motseng a feta, a ba fumana ba shoeletse lebaleng moo, a hlaba mokhosi ho banna ba motse. Eaba ba bitsa liphoofole le linonyana tsohle ka mefuta ea tsona. Ba ile ba li botsa ka bonngoe hore na li tla fihla li reng ho Phakamotse. Phakamotse o ne a etetse Bokalaka. Linonyana kaofela tsa hloloa, empa qetellong ha botsoa Nongpola. Ba e roesa meruthoana ba re ho eona, “ Nongpola, u tla fihla u re'ng ho Phakamotse?” Eaba e qala pina e re,

Ke Nongpola ea ho bolaoa- bolaoa,

Ka ntšuoalepo,

Ka isoa ho banna khotla!

Ke tsoa ha Phakamotse, Phakamotse o ile Bokalaka,

Basali ba hae ba jele 'moana o sa jeoe.

Oho putla, ke ea bona lilo, putla!

Kea ea bona lilo, putla !

E ile ea tsamaea joalo, eaba ea feta balisana ba lisitse mehlape ea likhomo; ha ba e bona ba re, bonang nonyana e ntlenyana ea ho bolaoa, ea ntšuoalepo, ea isoa ho banna khotla. Eaba e re;

Ke Nongpola ea ho bolaoa- bolaoa,

Ka ntšuoalepo,

Ka isoa ho banna khotla!

Ke tsoa ha Phakamotse, Phakamotse o ile Bokalaka,

Basali ba hae ba jele 'moana o sa jeoe.

Oho putla, ke ea bona lilo, putla!

Kea ea bona lilo, putla !

Eaba e fihla Bokalaka, ea mo fumana ka tlung ea joala, a bile a etselitsoe lijo tse monate.

Monna e mong a e bona 'me a re ho bona, he! Nongpola ke eo ea ho bolaoa, ea ntšuoalepo, ea isoa ho banna khotla. Ea tlola, e ntse e roetse merutlhoana ea re:

Ke Nongpola ea ho bolaoa- bolaoa,

Ka ntšuoalelepo,

Ka isoa ho banna khotla!

Ke tsoa ha Phakamotse, Phakamotse o ile Bokalaka,

Basali ba hae ba jele 'moana o sa jeoe.

Oho putla, ke ea bona lilo, putla!

Kea ea bona lilo, putla!

Phakamotse ha a utloa litaba tsena, a sulafalloa ke lijo tsa hae tse monate. A potlakela hae, a fihla a nka lenaka la hae la setlhare, eaba o tlotsa thupa tse peli ka lenaka leo. 'Me a ba paqamisa ba ntse ba shoele joalo, a ba shapa ka thupa tseo. Eaba baa tsoha; a ba botsa a re, "Ke ka baka la'ng le tsubileng koae eo, athe ke itse le se ke la e tsuba?" Ba re, "Re itse ekaba oa re jalletsa, hoba rona u re neile koae e mpe e se nang bohale."

Ke tšomo ka mathetho

Tšomo ena e re ruta ka:

- Tšusumetso ea methaka- Basali bana ba lauo hore ba se tsube koae ea monna oa bona. Ha a nka leeto ba sala ba kholisana hore ba e tsube. Joale ba hlaheloa ke mathata.
- Tšebeliso e mpe ea lithethefatsi – Ba bang li ba hlola hoo li ba bolaeang kapa li ba akhehisang.

Batsoali ba bang ba sebelisa lithethefatsi tse khalisang bana kapa batho ba paballong ea bona ebe ba rata ho utloa seo motsoali a se utloang ha a tahlloe. Hona ho baka mat